

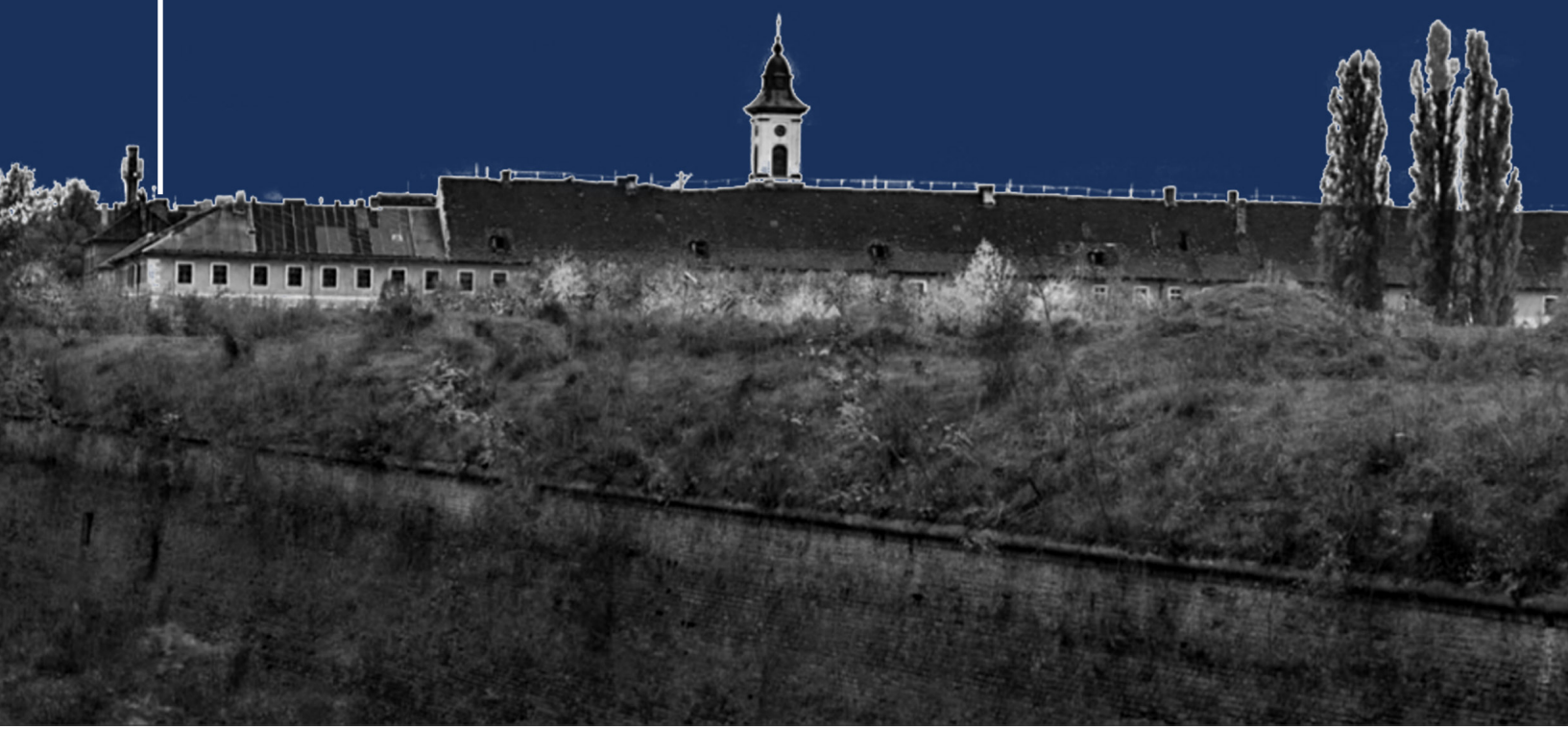
CHLAPEC BEZ TVÁŘE

1930 – 1944

Krátký život Pavla Liona

esejistické zpracování života chlapce, který
inspiruje napříč stoletími

Matyáš Bureš

PŘEDMLUVA

Spolu s těmito stránkami před vás předkládám výzvu. Společně si můžeme vyslechnout příběh o osudu jednoho neobyčejného chlapce a prožít s ním každou chvíli jeho nelehkého života.

A nebo se můžeme vydat na cestu vlastní; příběh, který známe tak důvěrně, že se za ním sotva ohlédneme. A ačkoliv se nám dnes tento chlapec již nemůže podívat do očí, může nám přesto vyprávět o životních zkušenostech, které doufejme již nikoho z nás nepotkají, avšak můžou nám ukázat něco velmi cenného.

Radost, krásu všeho, co máme a všech okamžiků, které můžeme prožít. A pokud se mi podaří předat příběh onoho chlapce, Pavla Liona, tak jak bych si přál, možná ve vás příběh probudí nejen soucit, ale i jednu další klíčovou vlastnost. Zvědavost. Zvědavost je přesně to, co nás téměř před třemi lety dovedlo až sem.

S emocemi si pamatuji na partu holek a kluků, kteří se mačkali v šatně a snažili se, aby bylo vše perfektní. Celá naše třída se živelně připravovala na premiéru divadla, které jsme společně secvičili. Terezínské zvony.

A když nás potom poprvé, a ne naposledy vypustili na jeviště, plní nervozity jsme poprvé ucítili sílu toho příběhu. Příběhu mladých i starých lidí uvězněných v Terezínském ghettu, kteří zde žili v otřesných podmínkách. Bez jídla, bez šatů, často bez rodin a bez lidskosti, kterou se jim tak urputně snažili nacističtí okupanté odcizit.

Něco však ztratit nemohli. Víru, naději. Ať už si ji v sobě drželi jen jako vzdor vůči Říši, nebo pro své milované, jedno je jisté. V Terezíně se na ztrátu naděje umíralo a skýtala poslední špetku lidskosti, kterou nemohl nikdo ukrást, zničit ani rozdrtit silou.

Na jednu stranu byl Terezín nejubožejším městem v bývalém Protektorátu, pamětníci ale vzpomínají, že to bylo i to největší ohnisko víry.

A zde, v divadelním scénáři, jsme poprvé narazili na jméno chlapce, který byl samým zdrojem naděje a nápaditosti. Pavel Lion - šéfredaktor časopisu, skvělý sportovec, snad i trochu spisovatel a hlavně dobrý kamarád.

Divadlo mělo úspěch a my jakožto herci, František Tichý jakožto autor a režisér a také všichni ostatní studenti, kteří do toho šli s námi, jsme se stali součástí celého příběhu. Byli jsme nadšení a připravení hrát divadlo dál a v tom momentu také přišla první jiskra, která v nás zapálila chuť ke zkoumání Pavlova osudu.

„A.. Co kdybychom udělali Pavlovi pamětní desku!“ Zazní o hodině, kde probíráme budoucnost divadla. Jakmile ustává nadšený šum, zbyl v nás jen pocit odhodlání. Už, už jsme zvedali telefon a volali designérovi, když jsme si uvědomili, že o Pavlovi nemáme co napsat.

Postava Pavla se objevila v divadelní hře a s jeho působením v Terezínském ghettu, zvláště pak na „Domově 7“, jsme byli obeznámeni, avšak o celém jeho životě mimo hradby pevnostního města, jsme věděli holé nic.

Jeho rodina nebyla dohledatelná a o bratrovi Pavla víme jen díky tomu, že ho občas chodil navštěvovat na domov. Neznali jsme Pavlovo bydliště; datum a místo narození; zájmy; místa, kam rád chodil; školu, kterou navštěvoval...

Zkrátka, bylo toho mnoho, co jsme nevěděli a pamětníků, kteří by si ho pamatovali, bylo už tenkrát velmi pomálu.

PODĚKOVÁNÍ

Zvláštní je, že ačkoli pro čtenáře není tato část téměř vůbec důležitá, pro autora má velkou hodnotu.

V práci jako je tato, by bylo záhodno poděkovat tolika osobám, že by se pomalu nevešly na tento list papíru.

Hned zkraje bych rád vyjádřil svůj dík zvláště PhDr. Věře Smolové, která mi nejen velmi pomohla při bádání v Příbramském archivu, ale také se stala součástí celého procesu vzniku. Taktéž díky všem lidem, kteří mě mohli při pátrání doprovázet, kde bych chtěl vyzdvihnout zvláště vytrvalou práci všech archivářů a archivářek.

Pro vznik této práce výrazně pomohla medializace, díky které, jsem získal mnoho důležitých informací. Proto bych rád poděkoval i všem redaktorům a lidem, kteří se na publikování podíleli. Zejména pak panu Motlovi. Zvláštní kapitolou jsou všichni pamětníci a Pavlovi známí. Bez nich by tento příběh nemohl vzniknout. Nikdy by se nedostal do osobní roviny.

A nakonec všem lidem, kteří mě podporovali i na osobní rovině.

Kamarádům, rodině, učitelům, příbuzným. Rodičům Veronice Burešové a Michalovi Burešovi za neúnavnou pomoc ve finální fázi i v průběhu. Janovi Pařezovi za zodpovězení jakýchkoliv odborných otázek, obrovskou pomoc s vyhledáváním informací a s uváděním jejich zdrojů a citací.

A úplně nakonec Františkovi Tichému za neustálou společnost a oporu při tvorbě práce. A také zato, že mě nikdy nenechal odpočívat, protože to by byla dnes práce poloviční.

OBSAH

Předmluva.....	3
Poděkování.....	5
Úvod.....	9
Rodina.....	12
Ticho před bouří.....	15
Pavel a první školní léta.....	18
Do tmy.....	19
Bedřich Lion.....	22
Kam dál?.....	25
Pavel ve vzpomínkách druhých.....	28
- Nad okrajem propasti	
V Terezínském ghettu.....	33
Pavel ve vzpomínkách druhých.....	41
- Terezínské ghetto	
Časopis Rim, Rim, Rim.....	44
- Pavel šéfredaktorem	
Konec, nebo začátek?.....	53
Seznam literatury a dalších zdrojů.....	i
Přílohy.....	iii

ÚVOD

Kdo to byl Pavel Lion a v jaké době vlastně vyrůstal?

Pavel byl jeden z mnoha kluků, kteří se narodili do doby mezi dvěma světovými válkami a své dětství prožili v období předválečném. Jako jeden z mnoha dalších kluků se narodil jako Žid.

Židovský národ to v historii nikdy neměl jednoduché, ať mluvíme o sporech s jinými národy, či o sporech mezi Židy samotnými, od biblického zajetí v Egyptě, bloudivění pouští, přes židovská ghetta v moderní historii, jako je například pražská židovská čtvrť, až po historii, nám časově ještě bližší, které teď bude čelit Pavel a s ním téměř jedenáct a půl milionu židovského obyvatelstva.

Naše pátrání začalo v Terezíně, kde byli Židé za Protektorátu shromažďováni a kde byla o Pavlovi jasná zmínka v časopisech Rim Rim Rim, a poté na ubytovně – takzvaném chlapeckém „domově“, neboli heimu, kde pobýval velký čas v Terezínském ghettu. Další nápovědy byly ztraceny v tunách nepřebraného materiálu židovských archivů téměř po celé republice. Začátek byl pro nás tehdy v Židovském muzeu v Jáchymově ulici v Praze, které jsme již několikrát předtím navštívili ohledně dalších podobných pátrání.

Ve zpracované a seřazené digitální části, která představuje jen zlomek materiálů, které má muzeum k dispozici, o Pavlovi nebyla téměř ani zmínka. Jen o Pavlově matce se tu našlo několik informací z doby evidence Židů ze začátku Protektorátu. O několik dní později jsem dostal e-mail od paní archivářky, která probrala veřejnosti nepřístupnou, neuspořádanou část archivů.

Zpráva obsahovala několik odkazů a doporučení pro další pátrání, Pavlovu kresbu a několik informací o matce Růženě. Jak jsem z textu vyčetl, malé pátrání se chtě nechtě začalo rozrůstat do větších rozměrů. Seznam s tipy na vhodná místa k dalšímu pátrání se rozvětvoval i do zahraničí. Ale o tom až později.

ČÁST PRVNÍ

RODINA

Rodina je v našich životech nesmírně důležitá. Formuje náš charakter dříve, než máme tu příležitost se o něm vůbec dozvědět. Proto je důležité vrátit se ke kořenům Pavlovy rodiny a zkusit si vytvořit obrázek.

Co mu mohli rodiče a příbuzní předat?

Taktéž na původ byl dříve kladen mnohem větší důraz nežli je dnes, proto bychom neměli opomenout ani porozhlédnutí po kraji a po širší rodině.

Píše se datum 6.října 1899¹, když ve Všeradicích, okres Hořovice spatří světlo světa malý kluk. Rodiče ho pojmenují Bedřich a po otci dostane jméno Lion.

V rodině je Bedřich páté dítě a tak to jistě nemá lehké. Otec Adolf je obchodníkem v místě Bedřichova narození – tedy ve Všeradicích. Matka Marie – rozená Pollaková – se stará o domácnost, jak už to bylo na přelomu devatenáctého a dvacátého století zvykem, zvláště když na ní doma čekalo pět krků.

Jak již napovídají obě příjmení, Adolf i Marie pocházejí z židovských rodin a tak není divu, že je Bedřich hned osmý den po narození obřezán, jak je v židovském náboženství zvykem. Tak se stává se pravověrným židem.

Díky otcovu povolání byla rodina zcela evidentně peněžně velmi dobře zaopatřena, když si mohla dovolit gymnazijní studium i pro páté dítě. Bedřich se tedy dostal do Prahy, kde nejprve vystudoval gymnázium, poté se rozhodl jít vlastní cestou a vystudoval medicínu na Univerzitě Karlově.

Po promoci² v červnu roku 1924 se překvapivě nevrací k rodině a setrvává v Praze.

---

¹ Národní archiv, fond Židovské matriky, inv.č. HBMa 502, Hořovice, matrika narozených 1896-1924, 1926, 1928-1944. On-line: <http://www.badatelna.eu/fond/1073/reprodukce/?zaznamId=664&reprold=51909>
Příloha 1 - Matriční záznam o narození Bedřicha Liona

² Archiv Univerzity Karlovy, fond Matriky Univerzity Karlovy, Matrika doktorů Univerzity Karlovy V. (1922-1924), s. 2400002. On-line: <https://is.cuni.cz/webapps/archiv/public/book/bo/1542020090975492/405/?lang=cs>
Příloha 2 – Záznam o promoci Bedřicha Liona

Období mezi rokem 1924 a 1927 je pro nás velmi mlhavé, ale pro náš příběh nesmírně důležité. Co nám z mlhy vyvstává je ovšem setkání s Růženou Bendovou, která se narodila a žije v hlavním městě. Je to velmi krásná žena. O více než devět let mladší než Bedřich, avšak ještě do padesátých let dvacátého století byly takovéto sňatky o mnoho běžnější než dnes. Zvláště pokud byl muž dobře finančně zabezpečen, ovšem finanční situaci rodiny Lionových z toho vyvozovat nemůžeme.

Svatba na konci ledna 1927³ se nese v židovském duchu a koná se v Klausově synagoze v tehdejší Praze V. na Josefově. Synagoga je až dodnes největší synagogou v bývalém židovském ghettu a svoji významnost potvrzuje i dochovaným příkladem raně barokního slohu⁴.

Růžena (Obr. 1) evidentně prožila celý svůj život, až do svatby, v Praze. Také se tam narodila, uprostřed ruchu velkoměsta, 23.3. 1908⁵, kousek od náměstí I.P. Pavlova. Tenkrát nebylo rozhodně tak frekventované jako dnes a hlavně se ani nejmenovalo podle ruského vědce Pavlova.

Jmenovalo se náměstí Komenského a kdybyste se koncem března 1908 vydali po dnešní hlavní ulici, mírně odbočili doprava, minuli dva domy a zakleпали na dveře domu, možná by vám otevřela Jenny Bendová

Obr. 1 - Ružena Lionová - všeobecná občanská legitimace - <https://www.holocaust.cz/databaze-dokumentu/dokument/346633-lionova-ruzena-nezpracovano/>

---

³ Národní archiv, fond Židovské matriky, inv.č. HBMA 2723, Praha, matrika oddaných 1927. On-line: <http://www.badatelna.eu/fond/1073/reprodukce/?zaznamId=3524&reproId=102732>
Příloha 3 – Matriční záznam o svatbě Bedřicha a Růženy Lionových

⁴ Dostupné z: <https://www.jewishmuseum.cz/pamatky-a-expozice/pamatky/klausova-synagoga/> , https://cs.wikipedia.org/wiki/Klausov%C3%A1_synagoga

⁵ Citace: Národní archiv, fond Židovské matriky, inv.č. HBMA 2576, Praha, matrika narozených pro dívky, 1908. On-line: <http://www.badatelna.eu/fond/1073/reprodukce/?zaznamId=3369&reproId=152434>
Příloha 4 - Matriční záznam o narození Růženy Lionové.

a její manžel Rudolf, oslavující narození prvního dítěte – dcerky Růženy.

Rodina byla židovská, což nám také připomene typické židovské příjmení Růženyiny matky Jenny za svobodna – Schmolková.

Rodina přečkává první světovou válku a Růžena mezitím rychle dospívá.

Ve svých devatenácti letech se loučí s rodinou a po svatbě s Bedřichem se stěhuje do Příbrami, již pod jménem Lionová.

Snad kvůli pracovní pozici, kterou zde Bedřich dostane. Tři roky nato se celá rodina veselí. Šťastné narození dítěte – Pavla.

TICHO PŘED BOUŘÍ

Bedřich to měl domů z práce kousek. Ve dveřích na něj už čeká nejen Růžena a teď už dokonce i... Ano máme tu červenec roku 1930 a s ním i velkou událost nejen pro rodinu, ale hlavně pro náš příběh. Narození Pavla Liona.

Pavel prožíval své dětství ve velmi příjemném prostředí. Příbram samotná je velmi krásné město a její okolí jakbysmet. Zvláště za zmínku pak stojí samozřejmě i známá Svatá Hora. Jedno z nejstarších poutních míst v Česku, které musel Pavel jistě dobře znát. Když z ní totiž sejdem po známých schodech až dolů do města, ocitneme se několik málo minut chůze od domu, kde bydlel několik let i Pavel.

Zářivého domu v ulici Na Valešince 159/2 (Obr. 2) si dnes můžeme povšimnout velmi rychle. Pohodlí domova se zapřít nemohlo, otec měl dobrou práci, dům přímo u ikony Příbrami a mezi rodiči to pravděpodobně stále fungovalo vdobře, protože v roce 1935 se narodil Pavlův mladší bratr Jiří.

Obr. 2 - První dům Lionových na adrese Na Valešince 159/2

Hodno zmínit, že rodinnou pohodu mohlo kazit několik událostí zvěstujících válku a to již od předešlého období – kolem roku 1930 až 1933. Hitlerův nástup k moci byl zjevný, avšak většina Evropy stále věřila, že k válce nedojde.

Mezi další alternativní, snad naivní vysvětlení patřilo například, že je nacismus čistě německou záležitostí a nebude ohrožovat okolní země a už vůbec ne celý svět.

Mezi oponenty těchto domněnek patřil například spisovatel Karel Čapek, v zahraničí pak varoval před vzrůstající Hitlerovou mocí mimo jiné i britský politik a spisovatel Winston Churchill.

Bedřichovu pracovní náplň není z dnešního hlediska lehké popsat. Ano, povoláním sice byl doktor, ovšem těch známe hned několik – mohl mít praxi, mohl být snad i chirurgem. Pavlův otec však dělal něco docela jiného.

Zkrátka dnešními slovy by se pracovní pozice dala popsat jako „lékař zdravotní pojišťovny“, nebo ještě přesněji „posudkový lékař“.

Ten tedy nepracoval v ordinaci ani nemocnici a měl v předválečné době jednoduše řečeno rozhodovat, co si kdo může dovolit. Lékařský systém se totiž tehdy velmi lišil od toho dnešního. Podobal se spíše tomu, který byl v platnosti v USA, a kterému dnes říkáme „PředObamovský“. V tomto systému existují různé druhy pojištění – ty se liší samozřejmě hlavně cenově. Náš „lékař zdravotní pojišťovny“ tedy rozhoduje komu jaké úrazy pojišťovna proplatí a komu naopak nikoliv v závislosti na výši jejich pojištění.

Budova bývalé pojišťovny je nádherná stavba z dob první republiky, nacházející se na velmi frekventovaném místě v ulici směřující z dolního náměstí na horní. Na místě pojmenovaném po husitském vojevůdci – v Žižkově ulici 26 - II (Obr. 3).

Obr. 3 - Budova pojišťovny

Úsměvnou realitou je, že účel budovy se od té doby vůbec nezměnil. Pojišťovna lidem stále slouží přesně v místech, kde ji pracovně navštěvoval Bedřich Lion.

Práce v pojišťovně sice jistě nebyla jednoduchá, ani kdovíjak zábavná, ale Bedřichovi a jeho rodině viditelně pomohla.

Obr. 4 - Nový dům rodiny Lionů

Lionovi se teď totiž stěhují do domu na adrese Fibichova 401/2 (Obr. 4). Vila samotná se nachází až nad Příbramí. Několik set metrů od úpatí Svaté Hory a s výhledem na velkou část města.

Tato čtvrť byla postavena poměrně nedávno a když se do ní Lionovi stěhovali musela být zbrusu nová. V několika minulých letech rodina dokonce mohla zaměstnat služebnou, která se s nimi již stěhovala do nového domu.

Zajímavostí ovšem je, že později, během své poměrně rozsáhlé činnosti v Tereziánském deníku „Rim Rim Rim“⁶ Pavel Příbram a její okolí vůbec nezmiňuje. Můžeme se tomu podívat, protože Pavel velmi rád používá podobné motivy, ve kterých přetváří obyčejná místa v dějiště dobrodružných příběhů.

Inspiruje se ovšem převážně z pražského prostředí. Vystává před námi tedy otázka, proč se Pavel ve svých textech o Příbrami téměř nezmiňuje.

Příčinou může být, že na rozdíl od Příbrami byla v Praze velmi výrazná židovská tradice. Praha byla přímo protknuta židovskou kulturou což je vidět i na dnešním historickém jádru. To je z většiny právě zbytkem velkého židovského města.

I přes tuto domněnku se stále můžeme ptát, zdali se k Pavlovi dětství neváže událost, která by v něm zanechala vzpomínku, ke které je těžké se vracet.

---

⁶ viz strana 44

PAVEL A PRVNÍ ŠKOLNÍ LÉTA

A abychom se neunáhli, vrátíme se teď na chvíli k Pavlovi. Jako šestiletý chlapec, tedy v roce 1936 nastupuje do „Cvičné školy v Příbrami.“, která je dnes těžko dohledatelná.

Cvičnou školu již na původním místě nenajdeme, avšak budova má stále stejné využití a slouží jako škola. V ulici Gen. R. Tesaříka 114 (Obr. 5) dnes najdeme Integrovanou střední školu hotelového provozu, obchodu a služeb.

Účelem cvičné školy bylo poskytnout studentům pedagogiky na Učitelském ústavu lehce dosažitelnou možnost stáže a vyzkoušet si své umění učit nové věci.

Obr. 5 - Budova bývalé Cvičné školy

Pavlovo jméno je zmíněno ve Výroční zprávě Ústavu učitelského v Příbrami ve školních letech 1937 – 38 (2. třída) a 1936 – 37 (1.třída)⁷. Po většinu své docházky na Cvičnou školu v Příbrami byl Pavel příkladným žákem.

Jediné známky vyčnívající ze zástupu výborných je pouze několik „dvojek“ ze zpěvu⁸, který je pro něj problém i dále, v Praze.

---

⁷ Okresní archiv Příbram, ev. č. R – 103 – 1936 – 37 a R – 103 – 1937 - 38

⁸ Příloha 5 – Prospěch Pavla Liona ve třetím ročníku základní školy v Příbrami

DO TMY

Váš dům stojí na pobřeží, ve městě plném lidí. Nedaleko na moři se vytvoří obrovská vlna a žene se proti pevnině. Poslední, co připadá v úvahu pro záchranu obyvatel, jsou nedokončené bariéry, na jejichž stavbě pracovalo mnoho generací lidí, kteří se chtěli ochránit před vlnami.

Pokud se nedostaví malý zbytek zábran, celý komplex přijde vniveč a vlna jej smetne. Město tedy potřebuje více lidí na stavbu. Radnice okolních měst se však dohodnou, že neohrozí svoje lidi a nepomůžou zábrany vztyčit. Na každém obyvateli teď leží tíha rozhodnutí, zdali mají opustit svoje domovy, nebo zůstat a doufat, že vlna se rozplyne v moři. Zůstat?

Nacistická ideologie byla založena na teorii rasové nadřazenosti, kde nejspodnější část hierarchie představovali převážně Židé a Romové. Na té nejvyšší příčce stála tzv. árijská rasa, což byli ve své podstatě Němci a některé další germánské národy.

Adolf Hitler a nacisté považovali za své poslání „očistit“ svět od podřadné rasy. A tak začalo vyhlazování⁹.

Pro nacistickou ideologii bylo při řešení „židovské otázky“ nejdůležitější přesně určit skupinu, které by se nadcházející opatření týkala. Proto roku 1935 začínají v nacistickém Německu platit takzvané norimberské zákony. Ty přesně a velmi přísně určují, kdo bude považován za člověka židovského původu. Ještě před výčtem několika kritérií, považuji za důležité zmínit, že této selekci obyvatelstva se nedalo vyhnout změnou náboženství, či vyznání nejbližších příbuzných.

Nejdůležitější byl tedy biologický původ. Takovéto nastavení kritérií mělo za následek samozřejmě obrovský nárůst počtu perzekvovaných „jen“ ze zástupců

---

⁹ Dostupné on-line na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nacismus_a_rasa

Také dostupné on-line z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/konecne-reseni-zidovske-otazky/konecne-reseni-zidovske-otazky-v-evrope/nacisticka-ideologie/>

náboženství, ovšem také zmatky, protože mnoho povolaných rodin nemělo do posledního řádku písemného „Povolání do transportu“ vůbec tušení, že jejich rodinní příslušníci jsou podle norimberských zákonů shledáni jako Židé a bude se jich týkat diskriminace, deportace, a i možná smrt v koncentračním táboře.

Jen z představy, že by se tento scénář mohl dotknout našich blízkých nám běhá mráz po zádech. Za Žida byli považováni všichni s čtyřmi, třemi nebo dvěma prarodiči židovského původu, přičemž člověk s dvěma prarodiči podléhal několika dalším kritériím.

V roce 1936, ve stejném roce, ve kterém nastupuje Pavel do první třídy, už většina světa tuší, že válka je na spadnutí. Téměř po celé délce statní hranice Československa s Německem staví Československý stát jedno z nejpropracovanějších a nejdůmyslnějších opevnění druhé světové války.

Září 1938, Pavel začíná již třetí třídu a inkoust podpisů západních mocností čerstvě zasychá na takzvané „Mnichovské dohodě¹⁰“.

Dohoda Francie, Anglie, Itálie a Německa zejména o postoupení Českého pohraničí nacistické Říši, výměnou za příslib míru. České pohraničí, často, avšak nesprávně nazýváno Sudety, bylo územím Československa s převážně německy mluvícím obyvatelstvem.

Pokud byste si v té době chtěli koupit v obchodě housku a neuměli německy, pekárnu byste našli jen velmi těžko. Snad podle výlohy. Ovšem, pokud by byla majitelovou mateřštinou němčina, housku byste museli pravděpodobně nakreslit na papír, o který německy požádáte, abyste dostali požadovaný kus pečiva.

Faktem však zůstává, že běžně se pouze česky mluvící obyvatelé ČSR do čistě německých oblastí v pohraničí bez skutečně pádného důvodu nevydávali.. V českém pohraničí byste našli převážně statky a usedlosti, které jsou dnes opuštěné po vysídlení německého obyvatelstva po skončení druhé světové války.

---

¹⁰Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mnichovsk%C3%A1_dohoda

Toto obyvatelstvo však většinou nástup nacismu i s jeho územními nároky vítalo, neboť se cítili v československém státě jako občané druhé kategorie.

A vzhledem k tomu, že se na území českého pohraničí nacházela většina opevnění, které bylo stavěno několik let před válkou právě proti nacistické hrozbě, byly vniklé rozepře a bojůvky mezi přívrženci demokracie a nacismu, velmi nepříjemné.

Hitler a jeho Německo měli tenkrát cíl dohody téměř křišťálově jasný. Mnichovská dohoda byla po anšlusu Rakouska další významný krok nacistické Velkoněmecké říše k ovládnutí středoevropského prostoru, v němž ČSR představovala jedinou baštu demokracie a zároveň stát dobře připravený k obraně svých hranic.

Ze strany budoucích válečných oponentů Adolfa Hitlera měla za účel eliminovat nebezpečí ze strany Německa, protože bude spokojeno s novým územím a úspěchem s obsazením českého pohraničí. Hlavním argumentem byla snaha zabránění válce, bohužel jak nás historie již mnohokrát přesvědčila, strategie appeasementu, která se může často ztotožnit se rčením nakrmit vlka, aby koza zůstala celá, není nikdy dobrá strategie. Tak můžeme dnes z odstupu pozorovat následky.

Těžko spekulovat, zdali by historie vypadala lépe, kdyby bývaly státy dohodu podepsat odmítly. Podstatnější je snad jen si uvědomit, že takové historické momenty se kolem nás můžou odehrávat každý den a důležité je jen nepřehlížet, jak se historie zlověstně obrací proti nám.

Ze strany Československa byla vnímána velmi kontroverzně až převážně negativně, protože na jednání samotné nebyli přizváni delegáti země, o které se jednalo i přes to, že byli na místě přítomni.

BEDŘICH LION

Rok 1939 byl kritický i pro rodinu Lionů. Tady se totiž příběh jejích členů štěpí nejen po republice, ale po celém světě. Bedřich Lion, Pavlův otec, totiž opouští práci a mizí ve všech evidencích v Příbrami.

31. dubna¹¹ ilegálně uprchne nejprve pravděpodobně do Velké Británie a následně do Palestiny¹², kde jeho stopa dále pokračuje, avšak až v roce 1942 a my bychom neměli předbíhat. Před námi teď vyvstává několik otázek, tak zaprvé.

Proč zrovna Palestina? V době války a od poloviny 19. století mezi evropskými Židy začala vzrůstat popularita takzvaného sionismu.

Hnutí podporující ideu, že se všichni Židé, kteří žili roztroušeni po celém světě spojí, a sjednotí v biblické zemi zaslíbené - na území tehdejšího Britského mandátu Palestina¹³, z nějž později po válce vzešel stát Izrael. Hlavní myšlenkou bylo vybudovat vlastní židovský stát¹⁴. Mělo to ale nejeden háček.

Nejen, že přesunout tolik lidí do jiného státu by bylo obrovsky složité, co více, že

---

¹¹ Žádost o uvolnění částky. Národní archiv Praha > Policejní ředitelství v Praze > 1931-1940 > L > Lionová Růžena (signatura L 1307/12), On-Line: <https://www.holocaust.cz/databaze-dokumentu/dokument/346631-lionova-ruzena-nezpracovano/>
Příloha 6 - Žádost o uvolnění částky, Růžena Lionová

¹² Národní archiv, Ministerstvo sociální péče – Londýn, 1940-1945, Repatriační dokumenty. My jsme je objednali na stránce Holocaust Survivors and Victims Database, zřizované United States Holocaust Memorial Museum a to na tétoto linku: https://www.ushmm.org/online/hsv/person_view.php?PersonId=6433034
Oni pak poslali řečené dva dokumenty.
Příloha 7 - Komunikace Československé exilové vlády ohledně situace Bedřicha Liona

¹³ Území po 1. světové válce, které bylo odebráno poraženým mocnostem (zejména Německo, Osmanská říše) a Společností národů přiděleno vítězným státům. Právě Palestina se dostala do rukou Britského Impéria.
Více On-line: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mand%C3%A1tn%C3%AD_%C3%BAzem%C3%AD

¹⁴ Sionismus. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 15. 5. 2018 [cit. 2018-08-01]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sionismus>
PAVLÁT, Leo. Významy slova sionismus. Český rozhlas [online]. 2008, 26. října 2008, 1 [cit. 2018-08-01]. Dostupné z: https://rozhlas.cz/nabozenstvi/salom/_zprava/vyznamy-slova-sionismus--507387

v době, ve které se nacházíme, byla Palestina ve správě Britského impéria, což znamenalo pouze uznání britské koruny, ale i podlehnutí nařízením z královského dvora a samozřejmě jistou nechuť Impéria opustit svěřená území.

O motivech Bedřicha Liona dnes již nic konkrétního nezjistíme. Je možné, že se pokoušel do Palestiny dostat, aby zajistil rodině základní podmínky tím, že by jim posílal peníze.

Sehnal by si v Palestině práci a část výdělku by odesílal rodině. V cestě mu ovšem stálo mnoho překážek. Sehnat si práci v Palestině bylo nesmírně obtížné, zvláště pokud jste byl, a Bedřich byl, uprchlík a neměl jste u sebe ani doklad studia.

Komunikace Spojenců s Protektorátní Univerzitou byla spíše snem a představa Bedřicha přebíhajícího hranice s tubusem v ruce je směšná.

Práci se mu tedy získat nepodařilo a tak alespoň nemusel zjišťovat, že poslané peníze by dost možná ani neprošly kontrolou dopisů a balíků v Protektorátu.

Bedřich i přes svou hroznou situaci a bez zpráv o rodině nesložil zbraně a dvakrát se snažil v Palestině narukovat.

Nejdříve do Československé armády a následně i do Britské armády. Vstup mu ovšem byl v obou případech zamítnut z důvodu neschopnosti vykonávat vojenskou službu – jako upřesnění bylo uvedeno stáří – v té době 43 let¹⁵.

Po neúspěšných pokusech si snaží zavést v Palestině svoji lékařskou praxi.

Ta mu je ovšem také zamítnuta, což se stalo pravděpodobně z důvodů absence dokumentů o studiu a získání titulu¹⁶. Bedřich na tuto variantu pravděpodobně nemyslel, nebo bylo britskými úřady vyžadováno ověření – doklad o ukončení vysokoškolského studia – tedy diplom.

---

¹⁵ Informace pocházejí z pramene uvedeného v poznámce 16

¹⁶ Národní archiv, Ministerstvo sociální péče – Londýn, 1940-1945, Repatriační dokumenty. My jsme je objednali na stránce Holocaust Survivors and Victims Database, zřizované United States Holocaust Memorial Museum a to na tomto linku: https://www.ushmm.org/online/hsv/person_view.php?PersonId=6433034
Oni pak poslali řečené dva dokumenty
Příloha 6 - Komunikace Československé exilové vlády ohledně situace Bedřicha Liona

Kromě místa bydliště v Palestině, Ramat-Ganu na bývalé ulici Hamkasher už o Bedřichovi nic nevíme. Stopa Bedřicha Liona, Pavlova táty, se nám tedy ztrácí v roce 1942, v Palestině, daleko od domova a rodiny, bez práce a blízkých.

A tak poslední nadějí se nám můžou stát Příbramští, mezi kterými se po válce tradovalo, že Bedřich Lion válku přežil¹⁷. Poslední zmínka...

---

¹⁷ Příloha 8 - Svědectví paní, jejíž sestra pracovala u Lionových jako služebná

KAM DÁL?

Pro Růženu Lionovou a její dva syny teď, v roce 1939, poté co je opouští Bedřich, nastává těžké období. Peníze nemají, a tak si Růžena pravděpodobně musí hledat práci. Na několik měsíců se všichni stěhují k Růženině tchýni Lionové, která také bydlela v Příbrami¹⁸.

Další část příběhu pokračuje až poté, co Pavel dokončí 3. třídu. V říjnu 1939 byl odhlášen z Cvičné školy v Příbrami a poté se celá rodina, tedy samozřejmě již bez Bedřicha, stěhuje do Prahy. Nestěhuje se ovšem sama. Již dřív jsem se zmiňoval, že Lionovi zaměstnávali služebnou. Její sestra, které bylo v době odstěhování asi jedenáct let, nám poskytla své vzpomínky.

Sestra byla o sedm let starší. Měly jsme ještě dva starší bratry, oba byli po celou dobu války na práci v Německu. Maminka se bála, aby nemusela odejít i sestra M.¹⁹ Nějak tedy zařídila, že sestra M. odjela v roce 1939 jako služebná s Růženou Lionovou a jejími syny Pavlíkem a Jirkou do Prahy, kam se odstěhovali, když MUDr. Bedřich Lion odjel. Růžena Lionová s chlapci bydlela v Karlíně a sestra se o ně starala.²⁰

Byt Lionových se nacházel v Karlínské Královské ulici 97 (Königsstrasse 97). Vzhledem k přejmenování ulic po válce dnes budova stojí na adrese Sokolovská 86/97.

---

¹⁸ Národní archiv Praha > Policejní ředitelství v Praze > 1931-1940 > L > Lionová Růžena (signatura L 1307/12). Archivní materiál dostupný z: <https://www.holocaust.cz/databaze-dokumentu/dokument/346632-lionova-ruzena-nezpracovano/>
Příloha 9 - Růžena a její dvě děti byli podporováni Růženinou tchýní Marií

¹⁹ Označení M. je v textu použité, protože si pamětnice nepřála zveřejnění pravého jména

²⁰ Příloha 8 - Svědectví paní, jejíž sestra pracovala u Lionových jako služebná

Pavel tenkrát bydlel jen kousek od dnešní Florence a měl do školy blízko. Hned za kostelem Svatého Cyrila a Metoděje na Karlínském náměstí i dnes můžeme najít několik budov školy. Pavel začal docházet do místní chlapecké školy v ulici Peckova 4.

V současnosti zde sídlí vedle gymnázia a Obchodní Akademie i několik učilišť. Právě do budovy dnešního SOU²¹ kadeřnické docházel Pavel každý den od roku 1939.

Prospěch měl Pavel téměř totožný jako v Příbrami. Opět jen dvě zhoršené známky z náboženství a ze zpěvu. V pololetí měl také jednu „dvojku“ z vnější úpravy textových a jiných prací, což je dovednost, jejíž hodnocení se dnes na vysvědčení již neobjevuje²².

Ačkoli v Karlíně strávil mnohem méně času než v Příbrami, kde vyrůstal a prožil většinu svého dětství, byla právě tato pražská městská část Pavlovou inspirací pro mnoho článků a i několik kreseb. Zvláště zajímavý je příběh na pokračování "Klub pěti terciánů", který se odehrává v Karlíně, v místech kde se Pavel denně pohyboval.

O většině z nich se může člověk dozvědět pouze z terezínského archivu a z časopisů, které zde vycházely.

Avšak jednou z příčin, proč si Pavel město tak oblíbil může být fakt, že leželo na počátcích jeho tvorby, ať mluvíme o té literární, nebo o kresbách.

Je ale těžké nezvažovat skutečnost, že v době, co prozkoumával pražské ulice a náměstí už dávno zuřila válka.

Proč se Pavel v myšlenkách tak nerad vracel do období relativního klidu, před válkou? Snad kvůli otci?

Nebo jen proto, že byl Karlínem obklopen a Příbram už byla vzpomínkou?

---

²¹ SOU tzn. Střední odborné učiliště

²²Příloha 10 - Prospěch Pavla Liona ve čtvrtém ročníku základní školy

Ovšem i přes marně pokládané otázky se Pavel do Příbrami vracel:

Vzpomínám si, že jednou v zimě (rok si nepamatuji)²³ sestra oba chlapce přivezla z Prahy k nám domů do Žežic asi na dva dny. Nevzpomínám si, zda měli na oděvu žlutou hvězdu²⁴. Oba byli oblečeni do stejných zimních kabátků, šálky měli ovázané přes pusy a čepice měli stažené hluboko do očí, protože hlavně Pavlík se bál, aby je v Příbrami někdo nepoznal a neudal. Pavlík měl Jirku na starosti, jejich maminka se o ně strachovala. Chlapci měli tmavší vlasy a oči.

Pod Svatou Horou tehdy ještě bydlela stará paní, zřejmě se jmenovala Švehlová, která se musela s MUDr. Lionem znát, protože jí sestra M. tehdy chlapce dovedla ukázat.²⁵

---

²³ 1939, 1940

²⁴ Chlapci hvězdu nosit ještě nemohli – nařízení na nošení Davidovy hvězdy bylo vydáno na konci září 1941 – Pavel odjel v říjnu. – dostupné On-line z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/dokumenty/protizidovske-zakony-a-narizeni/protizidovska-narizeni-tykajici-se-oznacovani/oznacovani-zidu-davidovou-hvezdou/>

²⁵ Příloha 8 - Svědectví paní, jejíž sestra pracovala u Lionových jako služebná

PAVEL VE VZPOMÍNKÁCH DRUHÝCH

NAD OKRAJEM PROPASTI

Protektorátní vláda začala vydávat rozšířená protižidovská opatření²⁶ – například zákaz chození do kina, vlastnění domácích zvířat, nebo povolení nakupovat pouze v obchodech vlastněných jinými Židy nebo v árijských obchodech, ale jen několik přesně vymezených hodin denně²⁷.

Opatření ze září 1941, kdy bylo všem Židům přikázáno nosit na oblečení žlutou Davidovu hvězdu, aby byli odlišeni od ostatních lidí, bylo pro mnoho z nich první velkou ránou. Avšak nařízení ještě z dřívější doby – ze září roku 1940, které se zatím nejvíce dotklo chlapců a dívek z Protektorátu byl zákaz školní docházky do všech škol, kromě jedné. Židovské školy v Jáchymově ulici, kousek od Staroměstského náměstí v Praze.

Na tuto dobu a Pavla Liona vzpomíná významná výtvarnice Helga Hošková:

Pavla jsem poznala v září 1941. V té době už židovské děti byly vyloučeny ze státní školy. V Praze byla jen jedna židovská škola, která pro všechny nestačila. Byly organizovány tzv. kroužky, vyučovali v nich židovští učitelé nebo vysokoškoláci. Chodila jsem společně s Pavlem ke sl. Uli Lažanské. Učila ve svém bytě v obývacím pokoji, seděli jsme u velkého stolu, v Karlíně v Thámově ulici.

---

²⁶ Dostupné z: „<https://www.holocaust.cz/dejiny/konecne-reseni-zidovske-otazky/zide-v-ceskych-zemich-a-konecne-reseni-zidovske-otazky/protizidovska-politika-po-zrizeni-protektoratu-cechy-a-morava/>“

²⁷ Dostupné On-line z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/dokumenty/protizidovske-zakony-a-narizeni/protizidovska-narizeni-omezujici-vstup-a-pobyti-na-verejnych-mistech/omezeni-nakupni-doby-pro-zidy-v-arijskych-obchodech/>

Bylo nás celkem deset, osm chlapců a dvě děvčata. Já a Rutka. Chlapci si nás zpočátku moc nevšímali a my jsme se ostýchaly. Bylo nám dvanáct let. Pavel byl tichý chlapec, ostatně, všichni jsme byli dost tiší a vážní - doba byla vážná a my jsme to plně chápali. Na oblečení jsme měli přišitou žlutou Davidovu hvězdu s nápisem JUDE. Brzy jsme se všichni spřátelili. Po vyučování jsme celá parta chodili společně. Do parku jsme nesměli, hráli jsme si na malém plácku za Invalidovnou. Kluci nás přijali mezi sebe a my s nimi hrály i kopanou.

O měsíc později, se po konferenci nacistických pohlavárů rozhodlo o organizaci prvních transportů v ČSR.

Několik prvních, přibližně pět, bylo vypraveno do tábora v Lodži. V listopadu 1941 odjely první transporty, které už nemířily mimo Protektorát. Zastavovaly blízko Terezína, pevnostního města, nacisty určeném pro shromažďování Židů.

V takzvaných AK transportech byli do Terezína přepraveni řemeslníci a členové budoucí židovské rady.

*V říjnu 1941 začaly deportace. Smutná a těžká byla loučení.
Poslední den před mojí deportací se přišli všichni rozloučit
Na památku se podepsali do mého památníčku
Památníček se zachoval. Ze spolužáků nikdo válku nepřežil.
Helga Hošková²⁸*

Přichází prosinec roku 1941. Vybírání do transportů má na starosti židovská obec – tedy taktéž Židé. Nacistické velení určí vždy jen počet osob a teprve židovská obec vybírá ty, kteří mají být zařazeni.

---

²⁸ Osobní korespondence Františka Tichého a Helgy Hoškové

Židovská obec se samozřejmě nejvíce snaží chránit „svoje“ lidi, což znamená, že Židé s trvalým pobytem registrovaným mimo Prahu, nebo ti, kteří jsou v Praze jen krátce, se do transportu dostanou jako první.

Vychází tedy najevo, že kvůli nemilé souhře osudu se Pavel s bratrem a mámou dostávají do jednoho z prvních transportů, pouze tři měsíce od jejich začátku. Transport M, kterým všichni dne 14. 12. 1941 odjíždí, míří do Terezínského ghetta.

Z 1020 deportovaných přežilo pouze 249²⁹.

---

²⁹ Dostupné On-line: <https://holocaust.cz/databaze-obeti/obeti/105973-pavel-lion/>

ČÁST DRUHÁ

V Terezínském ghettu

Za zásadní přelom v Pavlově životě můžeme rozhodně označit příjezd do Terezína. Minulý život zůstal daleko za všemi lidmi odvěčenými transportem. Dosavadní úspěchy, přátelství, nebo snad i vystudované školy.

Vše bylo smeteno jako nános prachu z nástroje, na který dlouho nikdo nehrál. Za klaviaturu opět usedá nacisty zbožňovaný vůdce a po sále nechává rozeznít tóny války.

Tím nejmocnějším člověkem v Terezíně byl SS Mann, potom český četník a do třetice kdokoli, kdo u sebe měl pytlík bonbónů, cigaretu, nebo jen bochník chleba.

V ghettu existovala vlastní měna; takzvané ghetto koruny. Ovšem koupit si za ně nějaké kvalitní zboží už byl téměř nadlidský úkon. A tak se, stejně jako v pravěku, staly nejmocnějším přenašečem hodnoty právě vlastní suroviny.

Platilo se cukrem, cigaretami. Největší výhodu měli kuchaři, kteří pracovali přímo u zdroje jídla a tak mohli čas od času nenápadně přilepšit sobě, nebo svým známým.

Město paradoxů.

Terezín, bývalá vojenská pevnost a město, je nyní přestavován na shromaždiště Židů.

Na jedné straně je fotbalové hřiště, které si vybudovaly děti na hradbách ghetta, na druhé pak domy, kde byli zanecháni staří lidé. Spíše než domy to začínalo připomínat noru; plísň, smrad a hladoví, vyčerpaní lidé, kteří se několik týdnů nepohnuli z místa.

Terezín má za sebou důležitou historii jedné z nejmocnějších pevností za dob Josefa II, v budoucnu se stane městem s několika tisíci obyvatel a teď má sloužit jako ghetto.

Do bývalých kasáren jsou z tisícových transportů přiváženi muži, ženy i děti. Pouze několik málo z nich dokáže však přistoupit na podmínky místní hry a využít situaci ve městě paradoxů. V terezínském ghettu.

Pavla, jeho brášku Jiřího a Růženu můžeme najít ještě v Praze. Již druhý den čekání na shromaždišti u Veletržního paláce není žádným překvapením. Po doručení dopisu, takzvaného předvolání, se všichni adresáti musí ve stanovený termín a hodinu dostavit na zmíněné místo. Tam se běžně čeká až tři dny.

Obrovská masa lidí se zavazadly se 14.12. 1941 vydává směrem k nádraží Praha – Bubny.

Nečeká zde „dobyččák“, ale obyčejný osobní vlak. Pojede směrem k Terezínu, ovšem v roce 1941, tedy ze začátku deportací, do města samotného ještě nevede vlečka, která by příchozím umožnila snazší cestu. Pod vedením četníků se tedy více jak tisícovka židovských občanů s 50 kilogramy zavazadel, které byly povoleny, vydává na několik kilometrů dlouhou trasu z Bohušovic, kde vlak zastavoval, do terezínského ghetta.

Jako ghetto začal Terezín fungovat poté, co v pevnostním městě zastavil první transport v roce 1941.

První půlrok existence ghetta vládl v Terezíně velmi přísný režim, který se téměř ve všem lišil od toho, který v ghettu trval téměř až do konce války. Ghetto se v tu dobu moc nelišilo od koncentračního tábora a všichni byli nesví a nervózní z nově zaváděného režimu.

Do června 1942 se stále vystěhovávalo civilní obyvatelstvo Terezína a tak byli Židé uzavřeni v kasárnách a nesměli vůbec vycházet ven.

Téměř půl roku většina lidí nevěděla, kde se nachází a co je v okolí. Mladší chlapci, jako byl Pavel a jeho bratr, žili v ženských kasárnách společně s matkami.

Je několik možností, kde mohli bydlet; v Drážďanských nebo Magdeburských kasárnách³⁰.

---

³⁰ Pro kasárny se nepoužívalo označení jako pro jiné budovy v ghettu, a už vůbec nebyly označovány číslem popisným jako dnes. Každá kasárna přejala jméno po některém z významných německých měst. Většina označení se mezi místními používá v hovorové řeči stále.

Ovšem začátky provozu ghetta nejsou dobře dokumentovány a tak mohl Pavel teoreticky žít i někde úplně jinde v Terezíně. Starší chlapci žili během vyklízení města s otci.

Krátce po ukončení tohoto přísného režimu v červnu roku 1942 se během nadcházejícího léta tvoří tzv. dětské domovy, neboli heimy³¹.

Sídlem několika takovýchto domovů se stala i budova bývalé školy s označením „L 417³²“.

Hlavním vedoucím celého domova se stal Otto Klein, ovšem svého vedoucího měla každá bývalá třída zvláště. V každé místnosti bývalé třídy vznikl jeden domov, který čítal asi čtyřicet chlapců (dívky byly zvláště na vlastních domovech), kteří byli spolu do domovů přiřazeni podle věku.

Každý domov byl samozřejmě pod vedením vychovatele, neboli madricha a jeho pomocníků.

Pavel byl zařazen na domov „7“, kam byli přiřazeni chlapci hlavně z Drážďanských a Hamburských kasáren. Domov 7 byl určen převážně mladším chlapcům, kteří byli pod vedením Franty Maiera.

Franta byl mezi kluky velmi oblíbený, bylo mu 20, když měl na starosti asi 40 dvanácti, třinácti letých chlapců, kteří mu na Frantovo přání tykali.

Důležité je si uvědomit, že byl Franta Maier mladý a právě proto nebyl mezi ním a kluky velký věkový rozdíl. Možná i proto musel být velmi přísný a vždy udržovat pořádek a disciplínu – na tom se dnes shodnou snad všichni přeživší holokaustu, kteří se s ním za války blíže poznali.

---

³¹ Podrobný vývoj dětských domovů si můžete přečíst v knize „Princ se žlutou hvězdou“ od Františka Tichého.

TICHÝ, František. Princ se žlutou hvězdou - Život a podivuhodná putování Petra Ginze. Praha: GEUM, 2014. ISBN 26633440.

³² Pro budovy se za dob ghetta používala označení, nikoliv adres jako dnes. L – označuje „dlouhou ulici“ (ze severu na jih) – v Terezíně jako bývalé pevnosti jsou ulice kolmo na sebe (například jako na Manhattanu) a vzhledem k oválnému tvaru města jsou některé ulice delší jiné zase výrazně kratší. Číslovka 400 poté označuje čtvrtou ulici ze západu. 17 je poté pořadové číslo - kolikátý dům v ulici to přesně je.

Avšak i přesto byl mezi chlapci oblíbený a respektovaný.

Narodil se 17.5. 1922 a byl jedním ze tří dětí. Svoje dětství prožil v Brně, za studia hrál na několik nástrojů a byl výborný sportovec – zvláště pak fotbalista. Později v ghettu byl vyhlášený právě pro svou tzv. „robinzonádu³³“, nejen za tento kousek ho kluci ve fotbale velmi respektovali.

Později vystudoval gymnázium a učitelský kurz. Za Protektorátu tajně vyučoval židovské děti, následně byl deportován do Terezína, kde byl pověřen funkcí vychovatele na Sedmičce.

Chlapci ho popisovali jako přátelského, často až otcovského, ovšem přísného. Velmi dbal na pořádek a kluky vedl ke vzájemné spolupráci a týmovému duchu. Sám vzpomíná:

„Říkal jsem jim, že jejich první povinností je přežít. Druhou respekt k rodičům. A tou třetí být připraven na život až tohle skončí – protože to musí skončit. A vyprávěl jsem jim o lásce k životu a četl Severozápadní cestu. Ale později, když jsem slyšel oddechování 40 spících chlapců, ptal jsem se sám sebe: Co bude zítra?“³⁴

Život na heimu vedl Franta společně s hochy, kteří často organizovali různé aktivity, nejčastěji hry, ale příležitostně i kulturní, překvapivější a náročnější kousky jako bylo například divadlo, nebo několik hudebních vystoupení.³⁵

Mezi domovy napříč věkem a pohlavími bylo populární nenechávat heimům suché pojmenování podle čísel ale trochu si přibarvit život v ghettu a vymýšlet si vlastní, neoficiální pojmenování.

---

³³ Brankářův dlouhý, náročný skok pro míč.

³⁴ <https://www.vedem-terezin.cz/rim-rim-rim/rim-podrobne.html>, zde citováno podle Gruenbaum, Thelma: Nešarim: Child Survivors of Terezín, překlad František Tichý

³⁵ Příloha 11 - Výňatky z deníku Pavla Weinera, kde se objevuje Pavel Lion

Kde se vzal někdejší název Domova 7 - „Nešarim“ nám není známo, ovšem víme, že původně hebrejské „nesharim“ znamená „jestřábi“, nebo také „orlí“.

Avšak i přes zdání uvolněnosti, které můžou vyvolávat zmíněné činnosti se kluci a jejich rodiny stále nacházeli v ghettu. Na domově tedy vládl přísný řád, který se musel dodržovat a připomíná spíše táborový režim, nebo časový rozvrh na vojně.

6:45 - vstávání, 15 minut rozcvička

7:15–8:45 - úklid, snídaně

8:45–9:00 - ranní inspekce, kontrola pořádku

9:00–12:00 - ranní program

12:00–13:00 - oběd

13:00–14:00 - polední přestávka

14:00–14:30 - odpolední kontrola

14:30–17:00 - odpolední program

17:00–18:00 - večeře

18:00–20:00 - volný čas

20:00–22:00 - večerní program, mytí

22:00 - večerka ³⁶

Stejný režim, samozřejmě s malými obměnami, byl na heimu zaveden po celou dobu jeho existence, což nám dnes vyjde na číslo okolo tří let. Žádný odpočinek od přísného řádu se tedy pro mnoho chlapců již nekonal.

Takzvaný apel, výše zmíněný jako kontrola pořádku, vypovídá svým názvem sám za sebe. Ovšem, na rozdíl od toho, jak můžeme znát kontrolu pořádku my, se konal i vícekrát denně. Pořádek kontrolovali nejčastěji madrichové.

Slovo apel se používá také ve spojitosti s koncentračními tábory, kde ovšem apel označuje seřazení a počítání vězňů na tzv. Apelplatzu.

---

³⁶ Gruenbaum, Thelma: Nešarim: Child Survivors of Terezín, str. 27

V Terezíně se jednalo pouze o kontrolu pořádku v rámci heimů. To znamená, že apely nebyly vůbec tak hrůzostrašné jako v koncentračních táborech. Pořádek kontroloval madrich, nebo jeho pomocníci.

Dopolední program je jen vyhýbavý název pro to, co by si pod tím každý chlapec na sedmičce pomyslel.

Jednalo se o vyučování, to bylo ovšem v ghettu zakázáno, proto se muselo na domovech vyučovat tajně. Dodržování tohoto a mnoha dalších předpisů chodili neohlášeně kontrolovat SS-Manni.

Zajímavé je, že pamětníci jsou stále v rozporu, jak to s kontrolami vlastně bylo. Někdo tvrdí, že se jich opravdu báli a všechny učební pomůcky pečlivě schovávali. Druzí zase zastávají názor, že kontroly byly spíše formální záležitostí, pokus o zastrašení.

K vyučování se často využívaly půdní prostory, protože se jedná o místnosti, kam se případná kontrola dostane až naposled.

Tak tomu bylo i v budově L 417. Vychovatelé měli v ghettu skvělou možnost představit chlapcům odborníky a oceňované téměř z každého oboru, protože v Terezíně byla uvězněna i velká většina židovské inteligence.

Vychovatelé si také sami navzájem pomáhali s vyučováním. Třeba kluky ze sedmičky učil němčinu Walter Eisinger, madrich, který působil v L 417 o patro níže na známém domově 1.

Odpoledne bylo pro chlapce volnější částí dne. Navštěvovali rodiče a příbuzné, nebo mohli hrát fotbal na hřišti vybudovaném na hradbách.

V terezínském ghettu byla pro Židy dostupná i knihovna.. Ovšem pokud měli kluci strávit odpoledne nad písmenky, psali si většinou vlastní časopisy vydávané na domovech. Uvnitř hradeb byly někdy tajně organizovány i skautské schůzky.

Ty ale navštěvovaly většinou jen děti, které měly s junáckou organizací co dočinění už před válkou a zákazem skautingu. V rámci Junáku bylo v Terezíně naplánováno i několik akcí útěku, avšak toho se účastnila spíše starší mládež.³⁷

V ghettu se také pracovalo – ať to byla už celodenní práce, nebo jen na část dne, pracovalo se většinou na zahradách na šancích, mezi hradbami zdí, nebo i v okolí ghetta.

Tam byli chlapci a dívky po nafasování nástrojů odvedeni četníky, kteří po celou dobu dávali pozor nejen na to, aby se někdo nepokusil o útěk, ale také na to, aby si zvláště kluci nepřilepšovali občasným „šlojzováním“³⁸.

Vně ghetta se většinou práce zabíraly sběrem lipového květu, kaštanů a podobnými úkoly.

Uvnitř Terezína se potom pracovní síla využila právě na zahradách, nebo v dílnách, jako byla například koželužská. v ghettu byla potřeba i další specializovaná řemesla, což byla převážně ta řemesla, kterými se dotyční vyučili již před deportací. Takovým příkladem pro nás může být třeba Erich Spitz, kluk z „Jedničky“, který v ghettu pracoval jako pomocný elektrikář.

Mimo jiné činnosti na domově 7 si chlapci díky Frantovi často zkoušeli hrát divadlo nebo nacvičovali i pásma. (např. Na kře ledové, Vlast, národ, řeč, Krysař Hamelnský, Ztracený syn ad.)³⁹

Mezi zmíněnými nás může překvapit klasika Krysaře Hamelnského, která byla ztvárněna chlapci mezi 11 a 14 lety.

Podle sdělení Ericha Spitze se několik představení hrálo i širšímu okruhu lidí na baště, na místě tehdejšího fotbalového hřiště.

Kluky i Frantu spojoval nejen podobný osud, ale také velká vášeň pro fotbal, sport v těchto dobách velmi proslulý.

---

³⁷ Ze svědectví Felixe Kolmera

³⁸ Hovorový výraz pro krádež, používaný v Terezínském ghettu. Také si musíme připustit, že zní mnohem méně strašidelně a pejorativně, než právě slovo „krádež“.

³⁹ Dostupné On-Line z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/konecne-reseni-zidovske-otazky/zide-v-ceskych-zemich-a-konecne-reseni-zidovske-otazky/ghetto-terezin/nejmladsi-vezni/>

To je pravděpodobně jeden z důvodů Frantovy velké oblíbenosti. Fotbalový byl původně i zasvěcencům známý pokřik Rim-Rim-Rim, tempo Nešarim, který se stal vlastním právě hochům ze „Sedmičky“ i v nefotbalovém životě.

Pravidelně se pořádaly zápasy s jinými domovy v Terezíně. Ty se odehrávaly většinou opět na hřišti na šancích, nebo v „Drážďanských kasárnách“, avšak tam se však hrály zápasy vyšší ligy - dospělých, vězněných v Terezíně.

Mezi nimi se jako stálý hráč objevoval i Franta Maier.

PAVEL VE VZPOMÍNKÁCH DRUHÝCH

-

TEREZÍNSKÉ GHETTO

Franta Maier se o několik desítek let později vrací k Pavlovi Lionovi a v krátkém textu popisuje život Pavla a jeho rodiny v ghettu tak, jak si ho pamatuje jakožto vychovatel.

„Pavel Lion byl jedním z vůdčích chlapců heimu. Byl členem fotbalového klubu nešarimu (příležitostně i kapitán), také byl aktivní kulturně. Pohledný chlapec. Jeho otec měl dobrou pozici v ghettu a Pavel s ním nikdy neměl žádné problémy. Byl velmi spolehlivý a inteligentní.“⁴⁰

Nejzvláštnější v tomto dopisu je Maierova zmínka o otci. Jak už víme, ten byl několik let za hranicemi a touto dobou se snažil narukovat do armády v Palestině. Okolnosti těchto nejasností nám ovšem přibližuje další pamětník, Michail Grünbaum, který byl Pavlovým kamarádem.

„Pavel Lion byl jeden z více zajímavých spolubydlících ze „Sedmičky“. Byl mimořádně pěkný, velmi pohledný a byl jedním hybných sil Nešarimu. Byl velmi oblíbený a Franta ho měl jednoznačně rád a tak i všichni ostatní. Jeho matka byla nesmírně atraktivní a bylo známo, že měla vztah s hlavou řeznictví, což byl ekvivalent pro to být Rockefeller a J.P. Morgan“⁴¹.

---

⁴⁰ Osobní korespondence Františka Maiera a Františka Tichého, originál v angličtině, volný překlad - autor

⁴¹ Americký průmyslník, často označovaný za nejbohatší osobu světa ; jeden z nejvýznamnějších bankéřů své doby, zakladatel dodnes existující banky JPMorgan chase. – dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/John_D._Rockefeller ; <https://www.jpmorgan.com/global/company-history>

*Čas od času přišla na návštěvu, což si živě pamatuji.
Pavel byl jedním z kluků, které nemůže nikdo zapomenout,
výjimečná osobnost a laskavost.”⁴²*

V této době pracovala Růžena Lionová na odšivovací stanici v Terezíně⁴³ a my se jen můžeme ptát, co bylo příčinou vztahu s místním zřízencem. Mohl to být strach a snaha ochránit kluky, nebo cokoli jiného. Ať už to bylo cokoli, doba byla těžká a s ní i rozhodnutí. Díky tomuto vztahu měl Pavel i jeho bratr zajištěnou větší bezpečnost před transporty. A stejně tak, jako do Terezína přijeli jedním z prvních transportů, jeden z posledních je odvezl dál, na východ.

Poslední přímá vzpomínka na Pavla pochází opět od Michaila Grünbauma a můžeme ji pokládat spíše za příhodu z Terezínského fotbalového života.

„Pavel Lion byl „center half“⁴⁴ (dříve střední záložník)⁴⁵ ve fotbalovém týmu a v zápase proti „Jedničce“ byl zraněn. Velký útočník z „Jedničky“ kopnul Pavla silně do třísel. Byl odnesen z pole. Franta nám dal signál a já jsem s Ishnikem Lernerem čekal do poslední chvíle. Franta nám dal znamení, Ishnik ho kopl přes holeně, já jsem ho kopnul do žeber. Ishnik si na něj stoupl a překročil ho, já jsem ho z druhé strany kopnul. Rozhodčí foukl do píšťalky, co mu plíce stačil, ale hra byla u konce.

---

⁴² Osobní korespondence mezi Michaelem Grunbaumem a jiným spolubydlícím na Nešarimu, přeposláno Františkovi Tichému. Z anglického originálu volně přeložil autor.

⁴³ Příloha 12 - Jméno Růženy Lionové na seznamu pracovníků odšivovací stanice v Terezínském ghettu – čtvrté jméno odshora

⁴⁴ Fotbalový termín označující hráče začínajícího vprostřed hřiště. Používal se v někdejší, dnes již obměněném, fotbalovém rozestavení. Dříve bychom řekli spíše „střední obránce“, než původní „střední záložník“

⁴⁵ pozn. překladatel

*Pavlu Lionovi se vyvinuly problémy s varlaty a
musel být asi na týden hospitalizován.*

*Proto si zbytek mých dní naživu budu Pavla pamatovat. Bylo to jedinkrát
v mém životě, co jsem někoho úmyslně zfauloval a cítil se dobře.”⁴⁶*

---

⁴⁶ Osobní korespondence mezi Michaelem Grunbaumem a jiným spolubydlícím na Nešarimu, přeposláno Františkovi Tichému. Z anglického originálu volně přeložil autor.

ČASOPIS RIM, RIM, RIM

-

PAVEL ŠÉFREDAKTOREM

Ještě dlouho po válce byly populární dobrodružné, často chlapecké časopisy. Svědectvím nám můžou být i příběhy Rychlých šípů, které pod různými jmény vycházely již před válkou a naposledy se objevily po sametové revoluci⁴⁷ v roce 1989.

Na druhé straně stály časopisy, přibližující mládeži vědu a její nová, úžasná poznání.

Dva takové protiklady – „Nešar“ a „List Sedmičky“ soupeřily i na poli chlapeckého domova Nešarim do začátku roku 1944, kdy spatřilo světlo světa první vydání časopisu „Rim, Rim, Rim“ časopisu, jehož jméno vzniklo z fotbalového pokřiku.

Pavel Lion, který se záhy stává jeho šéfredaktorem, plánuje se svými kamarády časopis již dlouho, ovšem nedaří se jim získat psací stroj a tak se s představením svého časopisu zdrží.

Stroj je nakonec německý a tak můžeme i my, dnes, v elektronické podobě⁴⁸ rozeznat, že háčky a čárky jsou nad písmeny dopisovány ručně.

Jelikož se první číslo tohoto časopisu ukazuje až poté, co mají ostatní dva časopisy zajištěné své pevné místo, dalo by se říci, že mají redaktori nevýhodu. Avšak ti se snaží využít situaci ve svůj prospěch a jak Pavel Lion píše hned v prvním úvodníku, snaží se poskytnout čtenářům „jak zábavný, tak i poučný“ časopis a skloubit tedy obě přednosti již dříve vydávaných, časopisů. A tak první číslo časopisu vychází 25. února 1944⁴⁹.

---

⁴⁷Dostupné On-line: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sametov%C3%A1_revoluce
V širším rozsahu On-line: <https://www.ustrcr.cz/uvod/cesta-k-listopadu-1989/>

⁴⁸ Digitalizováno studenty Památníkem Tereziín a zveřejněno na webu v rámci projektu Tereziínská Štafeta Gymnázia Přírodní škola, se souhlasem vlastníků autorských práv.
Dostupné on-line z: <https://www.vedem-terezin.cz/rim-rim-rim/rim-online.html>.

⁴⁹ Dostupné On-line: <https://www.vedem-terezin.cz/rim-rim-rim/>

Pavel v něm vystihuje situaci a snaží se poukázat na výhody jejich časopisu:

„Milí čtenáři! Neberte náš časopis kriticky. Možná, že se vám líbí Nešar nebo List sedmičky lépe, ale uvažte, že oni již mají tři čísla, a tudíž i příspěvky ostatních hochů. Náš časopis si vytkl za úkol sloučiti v sobě vlastnosti obou ostatních listů. Totiž má být jak zábavný tak i poučný. K tomu nám musíte pomoci hlavně Vy Vašimi příspěvky. Doufáme, že nám jich dáte dost a že z nich budeme moci sestaviti další čísla. S pozdravem Rim Rim Rim zašlete nám příspěvky Nešarim“

Za celou dobu existence časopisu vyšlo 21 čísel, pokud počítáme i ta speciální. Ta byla reakcí na události hýbající domovem. Pro nás nejdůležitější je dnes jedno z posledních čísel, které nese název „Kamarádům, kteří odjíždíte“.

Časopis měl být původně týdeníkem, což se samozřejmě ne vždy dařilo. Obsah čísla se pohyboval většinou mezi 10 – 20 stranami.

Jak už plyne z Pavlova úvodníku, časopis nepsali jen redaktoři. Ti byli samozřejmě hlavními přispěvateli, ale články mohly být dílem jakéhokoliv kluka z heimu, pokud se mu zachtělo příspěvek napsat. .

To se ovšem moc často nestávalo, a tak byli redaktoři často nuceni přidat nějakou menší „motivaci“.

Třeba na „Jedničce“, jiný šéfredaktor chlapeckého časopisu, Petr Ginz, rozdával přispěvatelům buchty, které dostával z domova.

Avšak takových „prostředků“ se redaktorům z Nešarimu nedostávalo a tak museli ostatní chlapce dostat na svůj příděl pátečního moučníku, nebo jen spoléhat na dobré srdce přispěvatelů.

U vzniku časopisu stál po boku Pavla Liona hlavně Pavel Heller, avšak mezi zakládající čtyřkou byli i Pavel Götzlinger a Jan Herman.

Redakce se v průběhu času několikrát proměnila, což byl často důsledek přicházejících a odcházejících transportů. Ovšem úkol zůstal stále stejný – nejen, že redaktoři psali mnoho příspěvků, ale museli zajišťovat celý proces.

V první řadě to bylo poskládání příspěvků do samotného časopisu, následoval proces tisku, který si chlapi zajistili u vězně Oskara Mautnera – ten měl na starosti tisk denních rozkazů v Magdeburských kasárnách. V neposlední řadě to byla samozřejmě i distribuce po domově.

Na stranách časopisu se objevovaly povětšinou pravidelné rubriky, věnující se mnoha tématům. Pořad o technice a létání byl doplněn přesnými kresbami, dále můžeme v časopisu najít články jak z oborů přírodních věd, tak i těch sociálních.

Druhou část, zábavu, tvoří několik románů a příběhů na pokračování, jejichž autor byl pravidelně právě Pavel. Jedním z nich je například „Boj o Radium“. Tento román vypráví příběh britských vědců a jejich vojenského doprovodu, kteří se při honbě za tajemným, nově objeveným prvkem, budou muset utkat s teroristickou organizací, která chce objev Radia zneužít ve svůj prospěch.

Další z povídek, které Pavel napsal, je zajímavý například „Klub pěti terciánů“, který vypráví příběh kluků, které zradí kamarád z vlastních řad a prozradí nepřátelskému klubu, kde se nalézá jejich zakládající listina. Poté co jim je ukradena, se v honbě za jejím znovuzískáním zapletou se zločinci i s policií.

Jiná rubrika časopisu „Rim, Rim, Rim“ se věnovala novinkám ze světa sportu, který byl hochům blízký.

Ovšem časopis se nestránil ani dalších příhod, ty veselé a vtipné většinou odrážely život v Terezíně nebo na domově a barvitě ho obracely do světla, ve kterém se zdál méně pochmurný, než doopravdy byl.

Pravidelně se v číslech ovšem objevovaly i hloubavější básně a texty, které naopak

ukazovaly temnou stránku pevnostního města.

Často s sebou nesly sdělení, které neztratilo svůj smysl ani po více jak sedmdesáti letech po skončení útrap, které jim nechaly vzniknout.⁵⁰

Časopisy ale neměly jen svou pozitivní stranu v tom, že se kluci mohli vyjádřit, ale i v tom, že jejich osobní sdělení se nám zachovala jako materiál a důkaz dodnes.

Zajímavý je spor mezi Pavlem Lionem a Pavlem Weinerem, šéfredaktory konkurenčních časopisů. Ten vznikl hned poté, co šel Rim, Rim, Rim jak se říká „se svou kůží na trh“ a začal Pavlu Weinerovi z časopisu Nešar přebírat čtenáře i přispěvovatele. Weiner sledoval počínání konkurenčního časopisu i jeho redaktorů a svoji častou zlost i trable si vybíjel ve svém osobním deníku:

„Štve mě, že Rim, rim rim, už má vše napsané. Musíme se činit!“⁵¹

Ačkoli byl Weiner evidentně horlivý chlapec, neopomenul někdy zmínit i kladnou stranu konkurenčního časopisu:

„Rim rim je ucházející [...]. Jsem ještě zdrcen z Rim-rimu. Stále se mi míhá před očima [...]. Nevím, jak to zařídím. Myslím, že je to největší duševní boj, který jsem kdy zažil. Vždyť je to mé první životní dílo, (myšlen je Nešar) které ukáže, zda-li překročím hlubokou propast životní. Nyní jsem na nejošklivější zatáčce.“⁵²

---

⁵⁰ Z profilové práce Jakuba Jindry Příprava podkladů pro rozšíření internetových stránek www.vedem-terezin.cz, Gymnázium Přírodní škola, 2013

⁵¹ Skeny z deníků Pavla Weinerja poskytnuté jeho dcerou Karen Weiner pro Gymnázium Přírodní škola

⁵² Z deníku Pavla Weinerja; Deník Pavla Weinerja – rukopis, 1944, citováno z přepsaných skenů. Originál ve fondu Muzea holokaustu ve Washingtonu. V Čechách dostupné ze: http://collections.jewishmuseum.cz/index.php/Detail/Object/Show/object_id/1948
Příloha 11 - Výňatky z deníku Pavla Weinerja, kde se objevuje Pavel Lion

Tento text jasně ukazuje vypjatost situace mezi Pavlem Lionem a Weinerem a i důležitost právě pro Weinerja, kterému se na heimu přezdívalo „Pájík“.

Tuto domněnku ještě více prohlubuje odpověď Pavla Liona a redakce Rim, Rim, Rim-u, která se objevuje v jedné z čísel časopisu. Je reakcí na jakýsi článek, pravděpodobně v Nešaru, jehož autorem je právě Pavel Weiner, avšak který se mi nepodařilo dohledat.

„ODPOVĚD „NEŠARU“

Tak jako Pajik napsal ve svém článku, že doufá, že se redakce Rim rimu na něho nebude zlobit, Tak i já zahajuji svůj článek: „doufám, že se redaktoři Nešaru nebudou zlobit na mne a nebude-li se jim něco líbit, že mi odpoví v příštím čísle jejich časopisu.

Jsou dvě věci, o kterých chci psát. První je, jak to bylo s tím Pajikovým zklamáním v Kokoškovi. Je zcela možné, že se Pajík v této věci neúmyslně zmýlil, že změnil neúmyslně slovosled, neboť věta, že se Pajík zmýlil v Kokouškovi, měla znít, že se Koko zmýlil v Pajíkovi. Koko šel přece k nešaru od „Listu Sedmičky“, do časopisu, který byl jasně horší a který byl před rozpadnutím a nikdo nemůže tvrdit, že to vše udělal jen proto, že jeho nejlepší kamarád Strebinger tam šel také. V tom byly ještě jiné důvody, z nichž hlavní bylo zklamání v Pájíkovi. On sám nebyl poslední, těsně před plynováním⁵³ se s Pájíkem z jiných důvodů rozhádal Herz a přitom pronesl větu: Ty by sis nejraději Nešara napsal sám, ty můžeš psát články jako nenávist a pak dělat toto. Z toho je vidět, že nebyl Kokoušek poslední, kdo se v Pájíkovi zklamal, že tedy asi to není tak, jak to Pájík napsal.

---

⁵³ „plynování“ = likvidace štěnic na heimu

Druhá věc, o které chci psát je, že odpověď na Pájíkovu větu „založení Rim-rimu nebylo tak docela fair“. Na to bych chtěl odpovědět hlavně to, že Rim-rim byl již v plánu dříve, nežli vyšly ostatní dva časopisy a že jen proto, protože jsme neměli psací stroj a že jen proto, protože jsem nepřišel na myšlenku, že by se časopis mohl psát ručně, nevyšel dříve nebo zároveň s nimi. O té fair hře bychom si ještě někdy v budoucnu mohli promluvit, uskuteční-li Nešar to, co zamýšlí, a sice psát také na stroji a případně své číslo, tak jako my, aby neztratili své přispívatele. To by ovšem bylo velmi fair. A ještě něco bychom chtěli Pájíkovi poradit. Aby se nejdříve naučil podle svých článků chovat a pak je psal.

(Za redakci RIM RIMU, Pavel Lion)⁵⁴

Už při čtení se sami podíváme nad něčím, co by mnozí nečekali. Ačkoli je Weiner v článku osloven téměř roztomile „Pájík“, text napovídá o jiné náladě pisatele. I přes vyhrocené chvíle se nakonec z obou Pavlů stanou dobří kamarádi, což je příběh téměř jako z knížky. Avšak právě díky těm nevlídným momentům je tak zajímavé tento proces sledovat. Ještě více se o něm můžeme dozvědět z deníku Pavla Weinerja, kde ho právě „Pájík“ velmi zajímavě popisuje.

„9.6. 44 pátek

V programu máme jenom tři hodiny. Zbývající hodinu nic nedělám. Jdu si pro buchtu s krémem. Celé odpoledne do 4 hodin se otravuji. Stavím se za Sášou. Rozhodnu se, že již budu říkat, že Nešar krachl. Je to také pravda. „Rim“ vyšel. Jsem ve vzorném pořádku. Na apelu se mi také Franta ptá co dělá „Nešar“ a já řeknu, že se již neudrží. Jsem rád, že mě spadl kámen ze srdce. Jdu k matce.

---

⁵⁴ časopis Rim-rim-rim, archiv Památníku Terezín, ev. č. A 1189, číslo 9

Panuje dobrá nálada. Štve mě, že mám v ½ 8 schůzku. U mámy se navečeřím. Pak jdu s tátou na baštu. Když s vracím domů, mámu nezastihnu doma. Táta mě jde doprovodit. Je sedm hodin. Dopisuji si deník. Pak je schůzka, která mě moc nebaví. Pak je vydaný Rim-rim. Jdu do postele a Franta nám z něj čte povídku, při které opět usínám.

Úterý 13. VI.

Ráno se probudím s pocitem rozhodnutí zda-li mám jít do zahrady nebo ne. Proto jdu k mámě, která mi říká, ať dělám co chci, ale že mě radí, když se chci učit, abych nešel do zahrady.

Doma se dovídám, že se celá tercie hlásí do celodenní a s Lionem se rozhodnem, že by nebylo špatné, kdybychom založili skupinu a společně bychom se učili. Rychle se rozhodnem. Jdu s Lionem k matce.

Přenesse se rozhovor na časopisy. Tu se mě Lion otáže, to co jsem již dlouho čekal: zdali nechci přispívat „Rim“. Že takové články jako já prý nepíše nikdo a že by byla škoda, kdybych přestal. Já říkám, že si to rozmyslím. Zčásti bych to chtěl, ale něco mi říká, že nemohu opustit „Nešárá“.

Dne 14. VII. pátek 1944

Dnes mě blechy vůbec neštípaly. Než vstanu chci ještě číst, ale Franta Graus přijde již budít.

Při děláni pořádku se nějakým způsobem rozhádám s Kalíškem. Je to plně jeho vina. Dojde to až k tomu, že nechce se mnou stlát, takže každý si stele sám. Po obvyklém apelu je program. Jelikož je první hodina volná, dopisuju si deník a podškrtávám si nadpisy v sešitě. Lion je den ode dne ke dnu sympatičtější.

24.VIII.

Po skončení přijde i přes zákaz máma a přinese mě večeři: chleby s vajíčkem a rajčetem a vánočku. Chce vynadat Frantovi. Já ji však posílám pryč. Dnes v půl 9 má být ta oslava Rim-rimu. Mám hrát na flétnu. Dělán si z toho srandu. Lion tam zkouší divadlo a proto jdu na chodbu, kde si píše deník. Nemám na to náladu. Po zkoušce se jdu upravit. Pak to začne. Holzerova kapela mě překvapila. Je poměrně dobrá. Po Lionově divadle zahraji já 3 kousky: Zelení hájové a Pochod komediantů. Celý večírek mě překvapil. Potom si jdu lehnout a jsem brzy přemožen spánkem.”⁵⁵

Pavel Weiner se nakonec přidává k redakci časopisu Rim, Rim, Rim – a ten se stává jediným časopisem na domově.

Stejně tak, jak se posouvá časová osa našeho příběhu, budeme se my muset posunout k posledním číslům časopisu Rim, Rim, Rim. Úpadek a ukončení vydávání bylo následkem přibývajících transportů a s tím i přibývajících kluků, kteří se vydali dál „na východ“. Tím, co stojí úplně na konci pomyslné řady je již zmiňované číslo „Kamarádům, kteří odjíždíte“.

„Nemám slova, kterými bych řekl to, co cítím, když mi odjíždíte, kamarádi, s kterými jsem žil skoro dva roky. Chci Vám říci jen to, že i když dnes odjíždíte, zůstaneme nadále spjati poutem kamarádství a že jednou se sejdem a vy budete něco potřebovat, pak vám vždy ostatní členové domova „Nešarim“ pomohou, neboť jsme jako jedna rodina. Doufejme, že nás opět Prozřetelnost spojí a že budeme žít opět spolu ale volněji.”⁵⁶

---

⁵⁵ Citáty kurzívou jsou z deníku Pavla Weinerja; Deník Pavla Weinerja – rukopis, 1944, citováno z přepsaných skenů. Originál ve fondu Muzea holokaustu ve Washingtonu. V Čechách dostupné ze: http://collections.jewishmuseum.cz/index.php/Detail/Object/Show/object_id/1948
Příloha 11 - Výňatky z deníku Pavla Weinerja, kde se objevuje Pavel Lion

⁵⁶ Milí kamarádi, kteří odjíždíte!. Rim Rim Rim [online]. 1944, 1944(22., zvláštní vydání) [cit. 2018-08-26]. Dostupné z: <https://www.vedem-terezin.cz/rim-rim-rim/casopis/zvl-13.5.1944.html>

Takto se loučil s přáteli Pavel Lion v jednom z posledních úvodníků časopisu. Zvláštní číslo bylo vydáno 13. května roku 1944 k příležitosti náhlých transportů do koncentračních táborů. V čísle rychle ukončuje všechny příběhy na pokračování, aby všichni kluci věděli, jak dopadnou. Bohužel, navzdory Pavlově víře, se většina z kluků již nikdy neshledala a jejich životy byly násilně utnuty v koncentračních táborech.

KONEC, NEBO ZAČÁTEK?

Tím se uzavírá celý Pavlův život. Po vydání speciálního čísla se na domově objeví ještě jedno, to úplně poslední. Nakonec se vše rozplývá v mlze a z té se jasně tyčí bod Pavlova odjezdu. 12. 10. 1944. Jeden z posledních transportů - Eq číslo 406 odváží Pavla, mámu Růženu a bráchu do vyhlazovacího tábora Osvětim - Birkenau.

Od ukončení transportů z Terezína dělil Pavla a jeho rodinu pouze týden.

Někdy je ovšem potřeba i toho nejhoršího, aby historie zakonzervovala to dobré ze života. Možná bychom o Pavlovi nikdy nevěděli.

Kdyby se holocaust nikdy neudál, svět by byl ušetřen velkého traumatu a rány. Ovšem to, že holocaust stále jako trauma vnímáme je jen důkazem toho, co pro nás znamená. Chceme jeho památku uchovat pro další generace. Pro lidi, co přijdou po nás.

Právě ta druhá válka, ta, co následovala téměř bezprostředně po „nejhorším masakru století“, po první světové válce. Právě ta nám je stále na paměti a ukazuje, že člověk je stále schopen dělat nepředstavitelné věci.

Všechny myšlenky Pavla a dalších miliónů obětí, slabé chvíle, nebo naopak „roš-tárny“, které mohou být zachovány v dokumentech a v myšlenkách kamarádů, rodiny, nebo vychovatele je třeba si připomínat. Ukazují nám, že lidská mysl se už mnoho desetiletí, ba i tisíciletí nezměnila. Není tedy nejdůležitější připomínat si minulost. Tu už jen velmi těžko změním.

Představme si sebe. Tenkrát v těchto podmínkách, nevázaní jakoukoliv etnickou, náboženskou, nebo jinou příslušností. Kde bychom stáli? Jak bychom se přicházející hrozbě postavili. Nebo naopak ne? Kdo jiný by tedy mohl stát pohromě v cestě?

Nejsem jeden z těch, kdo by se pod lavinu vrhli sami. Ale když do toho půjdeme společně, i lavinu můžeme zastavit.

SEZNAM LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ⁵⁷

- Smolová, V.: Synagoga v Příbrami a místní židovské obyvatelstvo, Příbram 2015
- Matrika doktorů Univerzity Karlovy V. (1922–1924), Fond Matriky Univerzity Karlovy, číslo NAD 180, Inventární číslo 5, strany 2002-2409, stránka 2402 <https://is.cuni.cz/webapps/archiv/public/book/bo/1542020090975492/405/?lang=cs>
- Databáze přeživších holokaust, Archivní fond Československé vlády v exilu v Londýně
- Badatelna.eu, narození a původ rodičů Bedřicha Liona <http://www.badatelna.eu/fond/1073/reprodukce/?zaznamId=664&reproId=51909>
- Badatelna.eu, narození Růženy (Rosy) Bendové <http://www.badatelna.eu/fond/1073/reprodukce/?zaznamId=3369&reproId=152434>
- Badatelna.eu, záznam o svatbě Bedřicha Liona a Rosy Bendové <http://www.badatelna.eu/fond/1073/reprodukce/?zaznamId=3524&reproId=102732>
- Holocaust Survivors and Victims Database https://www.ushmm.org/online/hsv/person_view.php?PersonId=6433034

---

⁵⁷ Kompletní seznam zdrojů se nalézá v poznámkovém aparátu pod textem, kterého se týká.

- Informace o rodině Růženy Bendové, Katalog.ahmp.cz <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/permalink?xid=1E0103C223A911E08F90005056C00008&scan=1#scan1>
- Doležalová, K.: Rodina Wallenfelsova a ostatní Židé města Příbrami za 2. světové války, Bakalářská práce, Praha, Univerzita Karlova, Filosofická fakulta, Katedra pomocných věd historických a archivního studia 2015

PŘÍLOHY

Mutter - Geburtsort				Vater - Geburtsort			
Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.
6	22	22	26	6	22	22	26
1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899
26		62	92				
Vindava	Schewitzky	Čenkov	Horowitz	Vindava	Schewitzky	Čenkov	Horowitz
Horowitz	Rekycauy	Horowitz	Horowitz	Horowitz	Rekycauy	Horowitz	Horowitz
18	1	18	18	18	1	18	18
1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899
Vindava	Horowitz (spanyska)	Horowitz (moldavia)	Horowitz (moldavia)	Vindava	Horowitz (spanyska)	Horowitz (moldavia)	Horowitz (moldavia)
Bedřich Lion i deti	Josef Marcus i deti	Olga Kuterub i deti	Horowitz Marcus i deti	Bedřich Lion i deti	Josef Marcus i deti	Olga Kuterub i deti	Horowitz Marcus i deti
1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899

Mutter - Geburtsort		Vater - Geburtsort		Mutter - Geburtsort		Vater - Geburtsort	
Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.	Matr. Nr.
6	22	22	26	6	22	22	26
1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899
26		62	92				
Vindava	Schewitzky	Čenkov	Horowitz	Vindava	Schewitzky	Čenkov	Horowitz
Horowitz	Rekycauy	Horowitz	Horowitz	Horowitz	Rekycauy	Horowitz	Horowitz
18	1	18	18	18	1	18	18
1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899
Vindava	Horowitz (spanyska)	Horowitz (moldavia)	Horowitz (moldavia)	Vindava	Horowitz (spanyska)	Horowitz (moldavia)	Horowitz (moldavia)
Bedřich Lion i deti	Josef Marcus i deti	Olga Kuterub i deti	Horowitz Marcus i deti	Bedřich Lion i deti	Josef Marcus i deti	Olga Kuterub i deti	Horowitz Marcus i deti
1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899	1899

Příloha 1 - Matriční záznam o narození Bedřicha Liona

NOMER PATRIA	Solum de. an.	lit. quib.	Nomen patris et matris	status personae et territorii	locus in parochia	Professio et parochia	Alia memorabilia officii
2402 2982 Karl Karl 1857	6 8 1857	fund	Karl - Maria Karl	Student Karl	Student Karl	Student Karl	Vystupil z vojny... V Praze 26. 4. 1920 slavně na boji
2403 2983 Karl Karl 1857	6 8 1857	fund	Karl - Maria Karl	Student Karl	Student Karl	Student Karl	Vystupil z vojny... V Praze 26. 4. 1920 slavně na boji
2404 2984 Karl Karl 1857	6 8 1857	fund	Karl - Maria Karl	Student Karl	Student Karl	Student Karl	Vystupil z vojny... V Praze 26. 4. 1920 slavně na boji
2405 2985 Karl Karl 1857	6 8 1857	fund	Karl - Maria Karl	Student Karl	Student Karl	Student Karl	Vystupil z vojny... V Praze 26. 4. 1920 slavně na boji
2406 2986 Karl Karl 1857	6 8 1857	fund	Karl - Maria Karl	Student Karl	Student Karl	Student Karl	Vystupil z vojny... V Praze 26. 4. 1920 slavně na boji

Příloha 2 - Záznam o promoci Bedřicha Liona

Křestní jméno	Město narození	Křestní			První křest			Druhá křest			Město narození
		Den	Měsíc	Rok	Den	Měsíc	Rok	Den	Měsíc	Rok	
26		27	10	1874	27	10	1874				
27		28	11	1874	28	11	1874				
28		29	12	1874	29	12	1874				
29		30	1	1875	30	1	1875				
30		31	2	1875	31	2	1875				
31		1	3	1875	1	3	1875				
32		2	4	1875	2	4	1875				
33		3	5	1875	3	5	1875				
34		4	6	1875	4	6	1875				
35		5	7	1875	5	7	1875				
36		6	8	1875	6	8	1875				

Křestní jméno	Město narození	Druhý křest			Město narození
		Den	Měsíc	Rok	
26		27	10	1874	
27		28	11	1874	
28		29	12	1874	
29		30	1	1875	
30		31	2	1875	
31		1	3	1875	
32		2	4	1875	
33		3	5	1875	
34		4	6	1875	
35		5	7	1875	
36		6	8	1875	

Příloha 4 - Matriční záznam o narození Růženy Lionové

Od 16. března 1939:

Protektorát Čechy a Morava.

Výkaz

o docházce a prospěchu žactva

šestí třídy

čtyř třídní obecné školy *arické*

v *Příbrami*.

Školní rok 193^o139.

Školní zprávy vydány:

za I. pololetí *31. ledna 1939,*

za II. pololetí *24. června 1939.*

Řídící učitel:

Jen Litzow

Třídní učitel:

František Bujuda
Od 1. února 1939
Rudolf Dušek

Ostatní učitelé:

Bohumil Bradáč, Katech

Č. 1106 T. — Všechna práva vyhrazena.

1937. — 2-1094.

Příloha 5 – Prospěch Pavla Liona ve třetím ročníku základní školy v Příbrami

Výkaz o docházce a prospěchu žactva.

Str. 7.

..... oddělení, 3. postupný ročník, 3. školní rok docházky.

Číslo řadné 7.

Jméno a příjmení Davel Lion

narozený dne 14. srpence 1930, náboženství israelského

Rodiště Čubram [polit. okres: Čubram], země Československo

Domovská obec Čubram [polit. okres: Čubram], země Československo

jest očkován a) proti neštovicím, b) proti záškrtu, začal chodit do školy vůbec v Čubrami

dne 1. září 1936, do školy zdejší dne 1. září 1936

Jméno, stav a bydliště (číslo domu) otce (nebo matky): MUDr. Bedřich, publikující lékař Čubram, I-159.

Jméno, stav a bydliště (číslo domu) poručníka: _____

Poručenský soud: _____

Jméno, stav a bydliště (číslo domu) bytného: _____

Klasifikace			Výkaz docházky školní											Poznámky	
Pololetí	I.	II.	Vyřazení / propuštění	číslo	září	října	listopadu	prosince	ledna	února	března	dubna	května		června
Chování	1	1		1.											
Prospěch				2.											+
Náboženství	1	1		3.			+								
Občanská nauka a výchova	1	1		4.											
Jazyk vyučovací	na nižším stupni	čtení	-	5.											
	psaní a cvičení řeči	-	-	6.											
	na středním a vyšším stupni		1	7.											
Prvouka	-	-		8.											
Věcné nauky	Vlastivěda	1	1	9.											
	Zeměpis	-	-	10.											
	Dějepis	-	-	11.											+
	Přírodopis	-	-	12.											
	Přírodopis	-	-	13.											
Počty s naukou o tvarech měřických	1	1		14.											
Kreslení	1	2		15.											
Psaní	2	2		16.											
Zpěv	2	2		17.											
Tělesná výchova	1	1		18.											
Ruční práce chlapecké	1	1		19.											
Ruční práce dív. s naukou o dom. hosp.	-	-		20.											
Předměty nepovinné	Němčina	-	-	21.											
		-	-	22.											
	-	-		23.											
Vnější úprava písemných prací				24.											
Zameškaných půldnů	omluvených	13	7	25.											
	neomluvených	-	-	26.											
Měsíční součet půldnů zameškaných				27.											
			omluvených	28.											
			neomluvených	29.											
				30.											
				31.											

Jest - způsobil ž postoupiti do vyšší třídy (vyššího oddělení).

Přesídlil dne _____ do _____

Vystoupil dne _____; vysvědčení na propuštěnou (na odchodnou, frekventační)

vydáno dne _____, pod č. j. _____

Okresní úřad v Příbrami

žádá přípisem ze dne 28. prosince 1939
č. 52138/39 za sdělení adresy voj. poměří
zprávu o Růženy Lionové

Pův. vyř. _____

narozen í v roce 28. 3. 1908 v Brce
okres Babe
přísluš. do Příbrami
okres Příbram

Týká se: zpřístupnění voj. poměří

Kypraco (na obal mashek!)

ke: Lionová Růžena, sčítat. uvolnění
částky 8500 k - péči voj. poměří
k č. 52138/39
Příloha: mashek.

VYPRÁVENO
10. 1. 1940

Okresní úřad
v Příbrami

Z konání doručení ze dne 28. prosince 1939 sledují po upitání:
Růžena Lionová, nar. 28. 3. 1908, Brce, příslušná Příbram, na roz. sčítat. tab.
vlastní sčít. listu bytem v Brce - Karlíně, Kralovská 85 pat. byt s vlastní střešní a v. del.
ka. Byla majitelkou domu v Příbrami č. zp. 159 v ceně 118.000 k který a volněm
úvodu vrb. zensk. spol. přetahel. Byl u ní zájem na obklad 40.000 k. V Brce obývá byt
o ~~zastat.~~ 2 pokojích, příslušenství za který má platit roční užitnou
8500 - k. Z jeho splacení nemá pověření.
U 2 roků - 5^á a 9^á letě. Ústavil Úll. P. Růžena Lionová 31/4
1939 č. 52138/39 a cení o něm správu.

Příloha: mashek.

8. I. 1940

[Handwritten signature]

Příloha 6 - Žádost o uvolnění částky, Růžena Lionová

Pod. i. l. l. 1940

Q. : 1938

VYŘIZENO ULOŽITI 2

L

1307

12

top.

Kýraco (novi's!)

kon. 19.

8. 1940 1940

J. J. J.

A

REPUBLICA ČESKOSLOVENSKÁ
Ministerstvo zahraničních věcí

Č. 16139/42

V Londýně dne 24. září 1942.

Vše: MUDr. Bedřich Lion,
žádost o sociální pomoc.

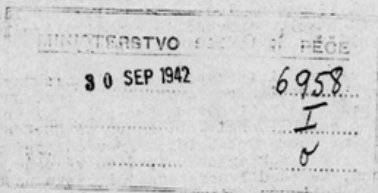
K t.č. 2131/42-I/PI ze dne 7./5.

Ministerstvu sociální péče

v Londýně.

Ministerstvo zahraničních věcí zasílá na vědomí a
k dalšímu opatření opis zprávy gen. konsulátu ČSR v Je-
rusalemě, č. 5163/42 ze dne 23./8.1942.

Za ministra:

2131/42-I/PI
MUDr. Bedřich Lion, žádost.

7. 5. 1942

Ministerstvu zahraničních věcí,
Londýn.

Ministerstvo sociální péče Vás žádá
o laskavé udělení příkazu gen. konsulátu
v Jerusalemě, aby tento prověřil situaci
p. dr. B. Liona, Hamkasher Str., House Gruen-
stein, Ramat-Gan, Palestina. V případě
potřeby nechtě se mu poskytně mimořádná
finanční výpomoc neb pravidelný vyživova-
vací příspěvek. Jmenovaný byl od r. 1912
do 1939 lékařem okresní nemocenské poklad-
ny v Příbrami a uprchl ilegálně po obsa-
zení ČSR do Palestiny. Hlásil se do č.
i britské armády, byl však uznán neschop-
ným /stáří 43 let/. Jmenovanému se v Pa-
lestině nepovoluje provádění lékařské
praxe a ministerstvo sociální péče bylo
by povděčno za příslušnou intervenci na-
ším gen. konsulátem v Jerusalemě, aby mu
event. bylo povoleno provádění praxe.

Za ministra :

19 MAY 1942

Příloha 8 - Svědectví paní, jejíž sestra pracovala u Lionových jako služebná

Dne 19. prosince 2017 se na základě výzvy uveřejněné 14. prosince 2017 v týdeníku Periskop přihlásila paní (ročník 1929), jejíž již zemřelá sestra M. V. (narozena 1922, zemřela asi v 60 letech) byla služebnou rodiny Lionových. Telefonický rozhovor byl zaznamenán ve Státním okresním archivu Příbram Věrou Smolovou.

Sestra byla o sedm let starší. Měly jsme ještě dva starší bratry, oba byli po celou dobu války na práci v Německu. Maminka se bála, aby nemusela odejít i sestra M.

Nějak tedy zařídila, že sestra M. odjela v roce 1939 jako služebná s Růženu Lionovou a jejími syny Pavlíkem a Jirkou do Prahy, kam se odstěhovali, když MUDr. Bedřich Lion odjel. Růžena Lionová s chlapci bydlela v Karlíně a sestra se o ně starala.

Vzpomínám si, že jednou v zimě (rok si nepamatuji⁵⁸) sestra oba chlapce přivezla z Prahy k nám domů do Žežic asi na dva dny. Nevzpomínám si, zda měli na oděvu žlutou hvězdu. Oba byli oblečeni do stejných zimních kabátků, šálky měli ovázané přes pusy a čepice měli stažené hluboko do očí, protože hlavně Pavlík se bál, aby je v Příbrami někdo nepoznal a neudal. Pavlík měl Jirku na starosti, jejich maminka se o ně strachovala. Chlapci měli tmavší vlasy a oči.

Pod Svatou Horou tehdy ještě bydlela stará paní, zřejmě se jmenovala Švehlová, která se musela s MUDr. Lionem znát, protože jí sestra M. tehdy chlapce dovedla ukázat.

Když musela Růžena Lionová s chlapci v zimě 1941 do transportu, sestra M. se vrátila do Příbrami. Někým způsobem ji zřejmě příbuzní Růženy Lionové požádali, aby dojela do Prahy do zapečetěného bytu Lionových pro nějaké věci.

Sestra nechtěla jet sama, a tak jsem musela jet s ní, bylo mi 12 nebo 13 let. Pamatuji si to dodnes přesně, byl to pro mě hrozný zážitek. V Karlíně jsme šly se správcem domu k bytu po Lionových. Správce porušil plombu a vpustil nás dovnitř.

Byla zima, věděly jsme, že cesta do Příbrami trvá tři hodiny vlakem, a tak jsme musely v tom bytě zůstat přes noc. Správce nám řekl, že si ale nesmíme rozsvítit, aby nás někdo neudal. Vidím jako dneska, jak sestra M. se správcem otevřely dveře.

Všechno bylo vykradené, postele prázdné bez matrací, všechno zotvírané a prázdné. Přespaly jsme v koupelně, kde se dalo rozsvítit.

---

⁵⁸ Pravděpodobně 1940, nebo 1941

Druhý den jsme měly věci předat příbuzným Lionových v Holešovicích. Pamatuji se, že jsem nesla saně a sestra M. nějaké věci. Přes Vltavu nás přepravil převozník. Pak jsme se vrátily do Příbrami.

Po válce se v Příbrami říkalo, že MUDr. Lion přežil. O osudu jeho manželky a dětí jsem však nevěděla nic, dokud jsem si nepřečetla výzvu v novinách. Hned jsem šla najisto do své krabice s fotografiemi, protože jsem měla malé fotografie obou chlapců. Celou neděli jsem fotografie hledala, ale ke svému překvapení jsem je v krabici nenašla. Možná si je vzala moje sestra M., která později bydlela mimo Příbram.

Okresní úřad v Příbrami

čís. 1492/40 z dne 16. I. 1940 žádá o vyšetření
něčeho je čina se svými dětmi

Růžena Liánová,

letem v Kouřimě, Šteflovská 85.

Vypraveno: na adu č. 1492/40 okr. úř.

Vracím

Okresnímu úřadu

v Příbrami

se sdělením, že podle údajů Růženy Liánové,
jeť tato podporována svou tchýní Marií Liánovou,
kteřá bydlí v Příbrami ul. Sv. Václava

Příl. svit.

V. VI. 26. I. 40.

[Signature]
Dobruž

VYPRAVENO
32. I. 1940

Příloha 9 - Růžena a její dvě děti byli podporováni Růženinou tchýní Marií

Třídní výkaz

docházky a prospěchu žactva

čtvrté třídy

pěti třídníobecné školy chlapecká

v Praze-Karlíně.

Školní rok 1939/40.

Školní zprávy byly vydány:

za I. pololetí 31. ledna 1940.

za II. pololetí 21. června 1940.

Improvisace!
OK. M. H. H. H. H.
4. K. 1939.

Ředitel: — Řídící učitel: —

František Laska

Třídní učitelka:

Ludmila Kozelická-Boubíčková

Ostatní učitelé:

*Barbora Humlová
uč. kal. nář. v.
Eusebius Kypertl
uč. kal. nář. v.
M. Šebek, uč. nář. v.
Karel Křemáček - Kocian
uč. nář. v. české v.*

Příloha 10 - Prospěch Pavla Liona ve čtvrtém ročníku základní školy

Str. 36.

~ oddělení, 4. postupný ročník, 4. školní rok docházky.

Číslo řadné 34.

Jméno a příjmení **Pavel Lion**

narozen dne 24. července 1936, náboženství *evangelického*

Rodiště *Příbram* [polit. okres: *Příbram*], země *Čechy*

Domovská obec *Příbram* [polit. okres: *Příbram*], země *Čechy*

je očkován a) proti neštovicím, b) proti záškrtu. Začal chodit do školy vůbec v *Příbramě*

dne *1. srpna* 1936, do školy zdejší dne *23. srpna* 1939

Jméno, příjmení, stav a bydliště (číslo domu) otce (nebo matky): *Milada Bedáček, letišťská (Příbram)*

Rizina, Pata 1. - Kolín 10

Jméno, příjmení, stav a bydliště (číslo domu) poručníka: *Kučelová 55*

Poručenský soud: _____

Jméno, příjmení, stav a bydliště (číslo domu) bytného: _____

Pololetí		I.	II.	Procentuální vysvědčení	Výkaz školní docházky										Poznámky		
Známky:					čas	sáh	řemes	číslopráce	práce	žebřík	šlech	šlech	šlech	šlech		šlech	šlech
Chování				1	1												<i>Přel a cvičení školy v Příbramě.</i>
Prospěch																	
Náboženství				2	2												
Občanská nauka a výchova				-	-												
Vyučovací jazyk	na nižším stupni	čtení	-	-													
		psaní a cvičení řeči	-	-													
	na středním a vyšším stupni		1	1													
Prvouka				-	-												
Vědné nauky	Vlastivěda			1	1												
	Zeměpis			-	-												
	Dějepis			-	-												
	Přírodopis			-	-												
	Přírodopis			-	-												
Počty s naukou o tvarech měřických				1	1												
Kreslení				1	1												
Psaní				1	1												
Zpěv				2	2												
Tělesná výchova				1	1												
Chlapecké ruční práce				1	1												
Dívčí ruční práce s naukou o dom. hosp.				-	-												
Nepovinné předměty	Němčina			-	-												
				-	-												
				-	-												
Vnější úprava písemných a jiných prací				2	1												
Zameškaných půldnů	omluvených			-	-												
	neomluvených			-	-												
Měsíční součet zameškaných půldnů				omluvených													
				neomluvených													

Jest způsobilý postoupiti do vyšší třídy, vyučovacího oddělení, postupného ročníku, do měšťanské školy.

Přesídlil dne _____ do _____

Vystoupil dne _____ propouštěcí osvědčení (frekvencí vysvědčení)

bylo vydáno dne _____, pod č. j. _____

9.6. pátek

V programu máme jenom tři hodiny. Zbývající hodinu nic nedělám. Jdu si pro buchtu s krémem. Celé odpoledne do 4 hodin se otravuji. Stavím se za Sášou. Rozhodnu se, že již budu říkat, že Nešar krachl. Je to také pravda. „Rim“ vyšel. Jsem ve vzorném pořádku.

Na apelu se mi také Franta ptá co dělá „Nešar“ a já řeknu, že se již neudržuje. Jsem rád, že mě spadl kámen ze srdce. Jdu k matce. Panuje dobrá nálada. Štve mě, že mám v ½ 8 schůzku.

U mámy se navečeřím. Pak jdu s tátou na baštu. Když s vracím domů, mámu nezastihnu doma. Táta mě jde doprovodit. Je sedm hodin. Dopisuji si deník. Pak je schůzka, která mě moc nebaví. Pak je vydaný Rim-rim. Jdu do postele a Franta nám z něj čte povídku, při které opět usínám.

Úterý 13. VI.

Ráno se probudím s pocitem rozhodnutí zda-li mám jít do zahrady nebo ne. Proto jdu k mámě, která mi říká, ať dělám co chci, ale že mě radí, když se chci učit, abych nešel do zahrady. Doma se dovídám, že se celá tercie hlásí do celodenní a s Lionem se rozhodnem, že by nebylo špatné, kdybychom založili skupinu a společně bychom se učili.

Rychle se rozhodnem. Jdu s Lionem k matce. Přenese se rozhovor na časopisy. Tu se mě Lion otáže, to co jsem již dlouho čekal: zdali nechci přispívat „Rim“. Že takové články jako já prý nepíše nikdo a že by byla škoda, kdybych přestal. Já říkám, že si to rozmyslím. Zčásti bych to chtěl, ale něco mi říká, že nemohu opustit „Nešárá“.

Dne 14. VII. pátek 1944

Dnes mě blechy vůbec neštípaly.

Než vstanu chci ještě číst, ale Franta Graus přijde již budít. Při děláním pořádku se nějakým způsobem rozhádám s Kalíškem. Je to plně jeho vina. Dojde to až k tomu, že nechce se mnou stlát, takže každý si stele sám.

Po obvyklém apelu je program. Jelikož je první hodina volná, dopisuju si deník a podškrtavám si nadpisy v sešitě. Lion je den ode dne ke dnu sympatičtější.

24.VIII.

Po skončení přijde i přes zákaz máma a přinese mě večeři: chleby s vajíčkem a rajčetem a vánočku.

Chce vynadat Frantovi. Já ji však posílám pryč.

Dnes v půl 9 má být ta oslava Rim-rimu. Mám hrát na flétnu. Dělán si z toho srandu. Lion tam zkouší divadlo a proto jdu na chodbu, kde si píše deník. Nemám na to náladu.

Po zkoušce se jdu upravit. Pak to začne. Holzerova kapela mě překvapila. Je poměrně dobrá. Po Lionově divadle zahrají já 3 kousky: Zelení hájové a Pochod komediantů.

Celý večírek mě překvapil. Potom si jdu lehnout a jsem brzy přemožen spánkem.

seznam pracovníků odhmyzovací stanice

Pod.

1. Löbner Fritz
2. Braun Arthur
3. Balfen Juda
4. Lion Rosa
5. Mandel Fanny
6. Bidlof Martha
7. Unger Jakob
8. Wolf Olga
9. Deutsch Oskar
10. Selt Josef
11. Spiegel Felix
12. Reichen Alois
13. Weidenmann Paula
14. Schütz Edith
15. Schomeritz Samuel
16. Vohrysek Karl
17. Jacobs Franziska
18. Simon Willi
19. Fuld Martha
20. Jacob Siegfried
21. Neuk Kim
22. Fisl Vera
23. Schimmerl Ruth
24. Ferdinand Lieke Lotte
25. Kraus Franziska
26. Lewith Gertrud
27. Weizmann Jeanette
28. KATZENSTEIN
29. Benic Jenny
30. Dominik Marie
31. Ehrlich Alice
32. Lederer Frieda
33. Lichtenstein Johann
34. *Neufeld Klara*

1. Houbicek Alice
2. Feldman Herta
3. Herzog Valerie
4. Rubin Anna
5. Rosenfeld Margaretha
6. Herzberg Ernestine
7. Polak Dr. Ludwig

Minotube

1. Rubin Vlasta

Knocheninfekt on

1. Weidenmann Ing. Otto

21

Vagen

1. Weinstein Gilli

1. Lustig Jaroslav
2. Mandel Ing. Josef
3. Kollek Martha
4. Bloch Gabriele
5. Donnebaum Friedrich

Kleina. Desinfektions..

1. Winter Franz
2. Abraham Leo
3. Kovacs Max
4. Kiermayer Heinrich
5. Hirschfeld Arthur

1. Furtner Moriz
2. Durka Auguste
3. Stumpp Franz
4. Lehmann Gertrude
5. Goldstein Clara

Abwasserreinigung

1. Klein Paul
2. Lewenstein Rosa
3. Furtner Ernst
4. Gach Dr. Leo
5. Hüller Eugen
6. Hanzl Franz
7. Guth Adolf
8. Schaefer Hans
9. Hirschstein
10. Schwarz Georg

11. Kauer Herta
12. Kauer Leopoldine
13. Rubin Vlasta
14. Gobe Herta
15. Houbicek August
16. Sedláček Edith

Wasserreinigung

1. Goldmann Ing. Karl
2. Fendler Karl
3. Bodanski Dr. Emil

45
5
10
58
88
89
235

??

1944
1945
1946

Příloha 12 - Jméno Růženy Lionové na seznamu pracovníků odhmyzovací stanice v Terezínském ghettu – čtvrté jméno odshora